

NOAH COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE
—
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 00002

VUNDER IBER VUNDER

Mani Leib

*Permanent preservation of this book was made possible by
Baruch & Claire Cohon
in memory of
Dora Stollman*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

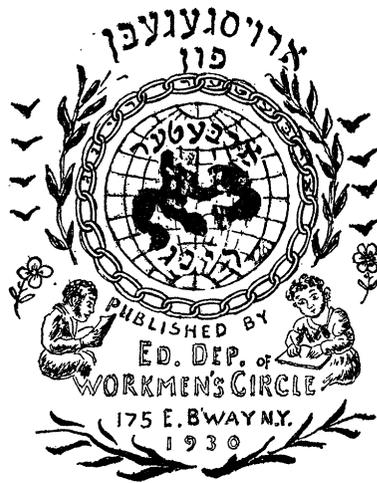

צמאני לייב

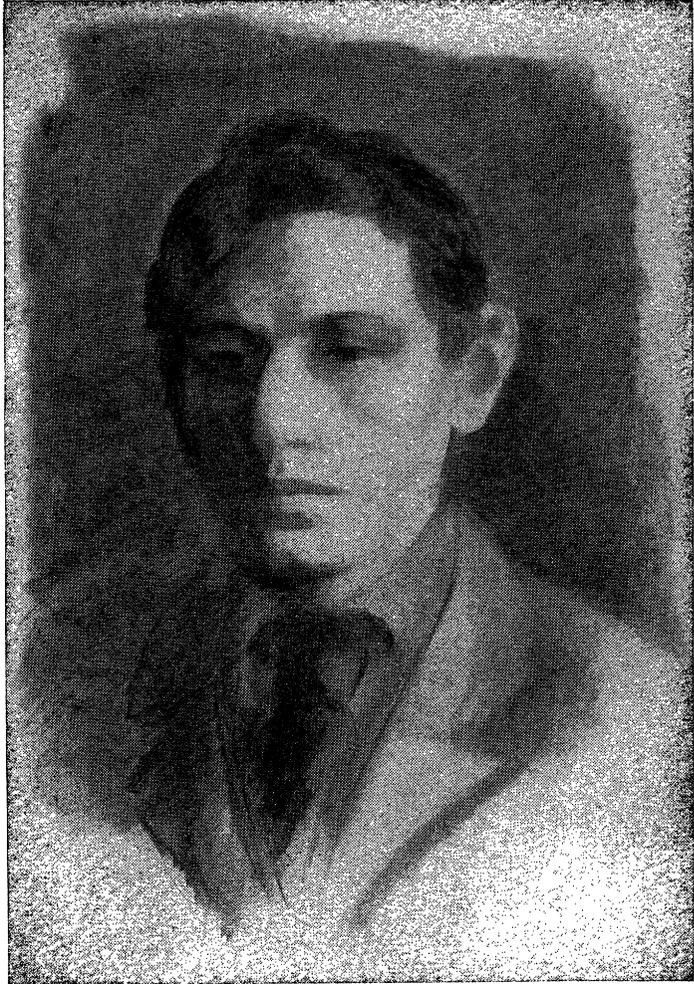
וואונדער
איבער
וואונדער

געצייכנט סוף פ. האפמאן

Copyright 1930 by the
Workmen's Circle, N. Y.

א מעשה וועגן זיך . . .

אין אוקראינע איז דא א שטאָט ניעזשין וואָס האָט גע'ש'מ'ט מיט אירע בלאַטעס, ווערבעס, רייכע טאָבאָק-מוחרים, פּערד-הענדלער און פּערד-גנבים. די שטאָט האָט אויך גע'ש'מ'ט מיט הייליקע קברים-שטיבלאָך פון צדיקים, מיט אירע שוסטער-שיכורים, מיט איר ווייסן, גרויסן ליצוי, וואו גאַנצאַל האָט גע-לערנט און מער פון אַלץ — מיט אירע געזאַלצענע אוגערקעס.

שיין איז געווען די שטאָט ניעזשין!

שיין מיט אירע ערב-פּסח'דיקע און נאָך-ימים-נוראים'דיקע בלאַטעס וואָס לאָזן זיך פאַנאַנדער ביז אַריבערן גארטל, אָבער נאָך שענער איז די שטאָט געווען ווינטערצייט, ווען די שנייען וואַקסן אָן ביז אַריבער די שטרויענע דעכער, הויך ביז צו די קוימענס אַרויף.

האַבן אין דער שטאָט ניעזשין געלעבט אַמאַל אַ איד מיט אַ אידענע וואָס האָבן געהאַט אַכט קינדער. געוואוינט האָבן דער איד מיט דער אידענע אין אַ קליין, קליין שטיבל מיט אַ שטרויענעם דאַך. דער איד מיט דער אידענע זיינען געווען איידעלע און עהרלאַכע מענטשן, נאָר גרויסע אַרימע-לייט. יעדן טאָג פלעגן זיי אויפשטיין באַגינען און אַוועקלויפן אין מאַרק אַריין האַנדלען און וואַנדלען. דער איד האָט גע-האַנדלט מיט פעל. גוים ברענגען אויפן מאַרק אַלערליי פעל, קויפט זיי דער איד אויף און פאַרקויפט זיי דערנאָך צו דעם רייכסטן הענדלער פון שטאָט. די אידענע האָט געהאַנדלט מיט גענז, הינער און אייער. אַלע אין דער פּרי איז זי אַרויס אין מאַרק מיט אַ גרויסן ליידיקן קויש, און אַז זי איז צוריק געקו-

מען פארנאכט, איז דער קויש געווען אנגעלאדן מיט קארטאפּל.
ברויט און געפרוירענע עפּל.

און אז די קינדער זיינען אין אונט אהיים גע-
קומען פון חדר, האבן זיי זיך צוגעכאפט צו די קארטאפּל מיטן
ברויט ווי צו אַ מייערן מאכל און פאַרכיטן מיט אַ געפרוירענעם
עפּל. אַפּגענעסן, דאַרף מען דאָך גיין שלאָפּן, פּלעגט דער
טאַטע די גרעסערע קינדער לייגן אויף דער ערד, און די קלע-
נערע אין דעם ברייטן, רויטן בעט, וואָס איז געשמאַנען אין
אַ ווינקל. פאַר די גרעסערע קינדער האָט דער טאַטע אויס-
געשפּרייט אויף דער ערד צוויי קוליעס שטרוי און איבער די
קוליעס שטרוי האָט ער פאַרשפּרייט אַ גראַכע פּלאַכמע, און
צוגעדעקט האָט ער די קינדער מיט זיין שווערן שאַפּענעם
פּעליץ, וואָס האָט געשמעקט מיט שווייס, טאַכאָק און מיט
דרויסן.

ביז די קינדער זיינען איינגעשלאָפּן און נאַכדעם
ווי זיי זיינען שוין אַנשלאָפּן געוואָרן, פּלעגן טאַטע-מאַמע נאָך
לאַנג זיצן ביים לעמפּל, ביים אַפּגעקילטן סאַמאָוואַר און ריידן
פון זייער מול און וועגן אַ תּכּלית פאַר די קינדער. אויפּן טיש
איז געווען אַנגעשאַטן אַ הויפּן פאַרשימלע קופּערנע מטבעות
און מיט אַפּגעהאַקטע ווערטער פּלעגן זיי ציילן די מטבעות,
קוקן איינער אויפּן צווייטן און שמייכלען צופּרידענע. נאָר אַפּט
פּלעגט טרעפּן אַז זיי האָבן ניט געשמייכלט און איינער אויפּן
צווייטן ניט געקוקט, נאָר פאַרטרויערטע האָבן זיי אויסגעלאָשן
דאָס לעמפּל און זיך געלייגט שלאָפּן אין דעם ברייטן רויטן
בעט, וואו די דריי קלענערע קינדער זיינען שוין לאַנג אייב-
געשלאָפּן.

אַז טאַטע-מאַמע גייען אַוועק פון שמיבל אויף
נאַנצע טעג, איז ווער-זשע ניט אַכטונג אויף די קינדער? קיי-
נער ניט ניט אַכטונג אויף די קינדער. האָבן זיי אויף זיך
אַליין אַכטונג געגעבן. די גרעסערע אויף די קלענערע און די
קלענערע אויף די נאָך קלענערע און קיין ביזן אויג האָט זיי
חילת ניט געשאַט. זיי זיינען געוואָקסן געראַטענע, האָבן גע-

האט גומע קעפלאך און זיינען געווען די בעסטע תלמידים אין חדר. מען דארף אַכער זאָגן דעם אמת, אַז זיי זיינען אויך געווען די גרעסטע קונדסים און שטיפערס אין שטאָט. גייט מען שווימען איז מיט זיי פול דער מייד. גייט מען רייסן עפל אין פרעמדע סעדער, זיינען זיי די ערשמע צו קלעמערן איבער די פלויטן, און זיי פארפירן געשלעגן מיט שקצים, גיבן קלעפ און כאַפן קלעפ און די שטאָט איז פול מיט זיי. דאָס איז זומער לעב.

ווינטערצייט זיינען זיי די ערשמע גליטשער אויפן איי, די בעסטע פעטער-שנייער מאַכער, די גרעסטע כוואַטן באַרג-אַראַפּ-פליהער אויף שליטלאַך אַדער אויף שטיקער אייז אנשמאַט שליטלאַך. די קינדער זיינען אויך געווען גרויסע בריות צו רייטן אויף פערד. אַזוי פאַרן רייטנדיק אויף פערד ווי זיי האָט קיין שום אינגל אין שטאָט ניט געקענט. דאָס האָבן זיי געהאַט צו פאַרדאַנקען זייער זיידן ר' אשר, וואָס איז געווען אַ פערד-הענדלער.

צו די אַלע מעלות זיינען די קינדער נאָך געווען גומע זינגערס, די בעסטע משוררים ביי די שטאָט-חזנים. זיינען האָבן זיי זיך אויסגעלערנט ביי זיך אין שטיבל. ווייל פון זינט זיי האָבן געדענקט האָט דאָס שטיבל געזונגען. אין אַ שבת אַדער אַ יום טוב ווען זייער מאַמע האָט נאָר געקענט אַן אויסגערומע זיך אַוועקזעצן אויף אַ שעה. האָט זי זיך באַלד פאַנאַנדערגעזונגען. דער טאַטע, וואָס אַליין האָט ער זיך גע-שעמט צו זינגען. פלעגט דאָ לאָזן אַפן דאָס ספר, וואָס איז געלעגן פאַר אים אויפן טיש, אַנשפאַרן דערויף זיין עלנבויגן, און דעם קאַפּ אויף דער האַנט, און שמייכלען אַ גליקלאַכער און צופרי-דענער. און אַז דער טאַטע האָט געשמייכלט האָבן די קינדער זיך דערפילט פריי און גרינג און וואַרעם און זיך באַלד אַוועק-געלאָזט זינגען אינאיינעם מיט דער מאַמען. די גאַנצע גאַס פלעגט דעמאָלט קומען צולויפן און זיך שמעלן אונטער זייער פענצטער.

און אז דער שבת איז אַוועק און אים/אז גע-
 קומען דער שבת צו נאַכט, האָבן זיך צו זיי אין שמיבל פאַר-
 קליבן מרינקען טיי אַלע גוטע פריינט דעם טאַמנס: די שכנים,
 קצבים, באַלעגאַלעס, פערד-הענדלער און בעמלער. פלעגט מען
 זיצן ביים קאַכעדיקן סאַמאַוואַר, מרינקען טיי און דערציילן
 זיך שרעקלאַכע מעשיות פון גזלנים, וועלף, מתים, מכשפים,
 מכשפות און יתומות. די קינדער פלעגן זיצן מיט אַפּענע מי-
 לער, איינזאַפן אין זיך די אַלע שרעקלאַכע מעשיות, דערביי
 ציטערן און דאָך האָבן אַ ווילדע הנאה און ניט וועלן גיין
 שלאָפן ביז שפעט אין דער נאַכט אַריין.

אזוי האָבן געלעבט דער איד מיט דער אידענע און אַזוי זיי-
 גען געוואָקסן זייערע קינדער. און אז זייער בחור, דער עלט-
 סטער אינגל זייערער, איז אַלט געוואָרן עלף יאָר, האָבן טאָ-
 טע-מאַמע אָנגעהויבן טראַכטן וועגן אַ תכלית פאַר זיינע-
 וועגן. דער טאַטע האָט געוואָלט ניט אַנדערש, נאָר אז זיינע
 קינדער זאָלן ווערן באַלמעלאַכעס. „אין מלאכה איז די מזל-
 ברכה“, פלעגט ער זאָגן, און אַזוי ווי ער האָט געוואָלט, אַזוי
 איז געווען. אין מיטן מאַרק האָט געוואוינט אַ קאַמאַשן-שמע-
 פער, וואָס פאַר זיין שטוב איז געהאַנגען אַ גרויסע בלויע שילד
 מיט אַ געמאַלאַכץ פון אַ מאַשין, וואָס האָט אויסגעזען ווי צוויי
 פלעשער. רעכטס אַ גראַבע פלאַש און לינקס גאַר אַ דין פלעשל,
 און אויפן דינעם פלעשל איז געווען אָנגעטאַן אַ קאַמאַש אַן
 זוילן און אַן אַפּצאַסן. דעם אינגל איז די שילד שטאַרק געפעלן
 געווען. איז איינמאַל אין אַ ביימאַג האָט דער טאַטע גענומען
 זיין עלטסטן עלף-יאָריקן אינגל פאַר אַ הענטל, אים אַוועקגע-
 פירט צו דעם קאַמאַשן-שמעפער און אים דאַרטן איבערגעלאָזט
 אויף צוויי מיט אַ האַלבן יאָר, ער זאָל זיך דאַרטן אויסלערנען
 שמעפן אויף יענער מאַשין מיט די צוויי פלעשער און ווערן
 אַ לייט.

דאָס ערשטע וואָס דאָס אינגל האָט אָנגעהויבן לערנען ביים שמעפּער איז געווען ווי אזוי צו שלעפּן פאַר דער באַלעבאַסטע די שווערע קוישן פון מאַרק, וויגן אירע קינדער, טראַגן וואַסער פון ברונען, קערן דאָס הויז און לויפן אין מיטן נאַכט זוכן דעם באַלעבאַס, וואָס האָט זיך ערגעץ ביי אַ פריינט פאַרשפּילט אין קאַרטן. וואָרים זיין באַלעבאַס האָט זייער ליב געהאַט צו שפּילן אין קאַרטן. דער באַלעבאַס האָט אַכער אויך ליב געהאַט צו לייענען ביכלאַך. ביי זיך אין הויז האָט ער טאַקי געהאַט שטיין גאַנצע שאַפּעס מיט ביכער. און אזוי האָט זיך דאָס אינגל אין די צוויי און אַ האַלב יאָר אויסגעלערנט פון זיין באַלעבאַס דריי זאַכן: שמעפּן קאַמאַשן, לייענען ביכלאַך און די מיאומע טבע — שפּילן קאַרטן.

דעם אמת געזאַגט האָט זיך דאָס אינגל דאַרטן אויסגעלערנט נאָך צוויי זאַכן: — גנב'ענען ברויט ביי דער באַלעבאַסטע וואָס איז געווען אַ קאַרגע, און פון באַלעבאַס — ריידן אין גראַמען. ווייל וואָס דער באַלעבאַס פלעגט ניט ריידן פלעגט ער עס תמיד מוזן זאָגן אין גראַמען. צוריק גערעדט זיי-גען אייגענטלאַך גראַמען פאַר דעם אינגל קיין ניט ניט גע-ווען. פון גראַמען האָט ער געוואוסט נאָך פון דער היים. וואָרים זיין מאַמע האָט אויך אַמאָל ליב געהאַט צו ריידן אַזעל-כענע ווערטלאַך אין גראַמען. אירע גראַמען זיינען געווען איידעלער ווי די פון זיין באַלעבאַס. פון דער מאַמעס ווערט-לאַך אין גראַמען פלעגט מען לאַכן און אַלע האַכן זי טאַקע ליב געהאַט דערפאַר. דעם באַלעבאַס' גראַמען אַכער פלעגן אַפּט באַליידיקן, אויסמאַטערן און דערעסן. דאָס אינגל האָט זיך אַכער פון זיין באַלעבאַס אָפּגעלערנט ש מ ע נ ד י ק צו ריידן אין גראַמען. מיט די עלטערע באַלמעלאַכעס, מיט דער באַלע-באַסטע, מיט די קונדן שוסטער, וואָס פלעגן ברענגען שמעפּן קאַמאַשן, מיט זיינע ברידערלאַך, מיט אַלעמען נאָר ניט מיט זיין טאַטן. מיט דער מאַמען פלעגט טרעפן, אַז זיי פלעגן אין אַ פרייער שעה זיך אָנהויבן איבערוואַרפן מיט ווערטלאַך אין גראַמען, אזוי אַז דאָס גאַנצע שטיבל פלעגט קייכן פון געלעכ-

מער. אבער אנטקעגן דער מאמען פלעגט דאס אינגל בלייבן הינטערשטעליק. ווייל דער מאמעס ווערטלאך פלעגן זיך גאר קיינמאל ניט אויסשעפן. דערפאר אבער האט זיך שוין דאס אינגל אויסגעלערנט צו פארשרייבן אין גראַבע העפטן אלע זיינע אייגענע גראמען אויסגעלייגט אין לידער, און האט עס געהיט ווי זיין אויג אין קאפ.

אזוי האט געלעבט דאס אינגל ביז עס איז אלט געווארן פופצן יאר. צו פופצן יאר האט דאס אינגל שוין גע- האט דורכגעלייענט א סך ביכלאך, אידישע און רוסישע. א באלמעלאַכע איז ער געווען א גומער, האט גע'שמ'ט אין שטאַט פאר אן איידעלן בחור, פאר א בריה און האט זיך שוין גע'חבר'ט מיט די געלערנטע יונגעלייט פון שטאַט.

דאָס געמראָפן אז זיין באלעבאַס מיט דער באלעבאַסטע זיי- גען איינמאל אין א נאכט אנטלאָפן קיין אמעריקע מיט געלט וואָס זיי האָבן פאַרכאַפט אין שטאַט. און די גאַנצע שמעפּעריי מיט די מאַשינען און די בלויע שילד זיינען געבליבן אויף הפּקר. האָט דאָס אַלץ אונזער אינגלס טאַטע איבערגענומען און געוואָלט, אז זיין זון, זיין געראַטענער בחורל, זאל ווערן א פּאַלנער באלעבאַס. דאָס בחורל האָט ניט געוואָלט, נאָר דער טאַטע האָט אים געגעבן פעמּש, איז ער געוואָרן א באלעבאַס מיט מאַשינען און מיט באלמעלאַכעס. און ער האָט אזוי לאַנג געבאלעבאַטעוועט, ביז אין שטאַט איז פון ערגעץ ווייט אַנגעקומען א יונגערמאַן, אויך א קאַמאַשנשטעפּער. די צוויי יונגעלייט זיינען געוואָרן חברים, האָבן שפּאַצירט אי- ניינעס און איינינעס געלייענט ביכלאך, און פון די ביכלאך און די שמועסן מיט דעם חבר האָט זיך אונזער בחורל דערוואוסט, אז ערגעץ אין די ווייטע שמעט מאַכן באלמעלאַכעס סטאַטש- קעס, סטרייקס, און אז מען וויל ניט קיין קייסער.

דעם בחורל איז דאָס געפּעלן געוואָרן און אין א קורצער צייט אַרום האָט ער צונויפגעקליבן אלע באלמעלאַ-

כעס פון שמאט און האָט מיט זיי געמאַכט אַ סמרייק און איז געוואָרן אַ גאַנצער פירער. ער האָט אַוועקגעוואָרפֿן זיין שמעפֿעריי מיט די מאַשינען, און אים האָבן שוין ניט געאַרט די טרערן פון טאַטע-מאַמע און אויך ניט זייערע סמראַשוניקעס — ער איז געוואָרן אַ גאַנצער מאַכער. אַ באַלעבאַס צו זיין איז געווען ביי אים זייער אַ מיאוסע זאַך. ווייל ער האָט שוין דעמאַלט געוואוסט, אַז אַלע באַלעבאַטיס לעבן פון פרעמדן שווייס. בקיצור דאָס בחורל האָט אויפֿגעהערט צו אַרבעטן און אָנגעהויבן אַרומלויפֿן גאַנצע טעג און נעכט מיט בחורים, מיידלעך און סמודענטן, פון וועמען ער האָט זיך אויך דער-וואוסט, אַז זיינע גראַמען, אויסגעלייגט אין לידער, רופֿט מען פֿאַעזי און אַז ער איז אַ פֿאַעט. אַזוי האָט ער געקראָגן דעם צונאַמען פֿאַעט און אונטער דעם נאַמען „פֿאַעט“ האָט ער כסדר געמאַכט סמרייקס, געבונטעוועט קעגן דעם קייסער, ביז ער איז אַריינגעפֿאַלן אין תּפּיסה.

אין תּפּיסה איז אים געווען גוט ווי די וועלט. ערשמנס איז געווען אַ כבוד צו זיצן אין תּפּיסה פֿאַר אַזאַ זאַך ווי מאַכן סמרייקס און בונטעווען אַנטקעגן דעם קייסער, און צווייטנס האָט ער אין תּפּיסה געשריבן אַ סך גראַמען, אויס-געלייגט אין לידער, און אַלע חברים וואָס זיינען געזעסן מיט אים צוזאַמען, האָבן די לידער געזונגען און שפּעטער זיי אַרויס-געטראָגן אויף דער פּריי, וואו מען האָט זיי געזונגען איבער דער גאַנצער שמאַט און אפילו אין אַנדערע שמעט.

אין תּפּיסה איז אונזער בחור'ל געזעסן פון די ערב-פּסח'דיקע בלאַטעס ביז די נאַך-ימים-נוראים'דיקע. אינ-גיכן אַבער וואָלט ער אַ צווייטן מאל געדאַרפט געווען גיין אין תּפּיסה אַריין, און דאָ האָט זיך אונזער בחור, דער גאַנצער קנאַ-קער, אַרויסגעדרייט און אַנטלאָפֿן. אַנטלאָפֿן פון זיין שמאַט און פון זיין לאַנד און איז בשלום אָנגעקומען קיין אַמעריקע. דאָ אין אַמעריקע האָט ער זיך אַוועקגעזעצט ביי פונקט אַזאַ מאַשין מיט צוויי פּלעשער און ווידער אָנגעהויבן צו שמעפֿן קאַמאַשן. האָט

דא פארדינט געלט, אראפגעבראכט אהער קיין אמעריקע זיין
מאטע-מאמע, חתונה געהאט, געבראכט קינדער אויף דער וועלט,
און ווען ער האט נאר געהאט א ביסל פרייע צייט האט ער
געשריבן גראמען, אויסגעלייגט אין לידער.
און דאס בחורל מיט וועמען דאס אליין האט גע-
מראפן, דאס בין איך

מאני לייב

לידער
באלאדן
מעשהלאך

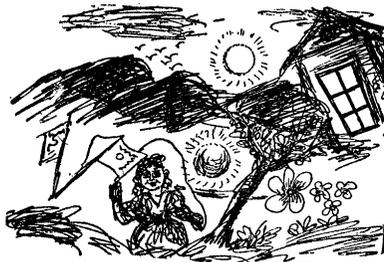
וואונדער

וואונדער איבער וואונדער,
אומעטום, אין זלץ!
אין אונזער ברויט דעם שווארצן,
אין אונזער ווייסן זלץ.

און אין דעם בלויען וואסער
וואס שמילט דעם דורשמ אונז איין.
און אין דעם רוימן פייער
וואס ווארעמט אונז מיט שוין.

און אין דעם קינדס געלעכטער
וואס הילכט פון מאמעס שוים,
און אין די קליינע קינדער
וואס וואקסן גרויסע אויס.

אי, וואונדער איבער וואונדער
וואונדער אן א שיער!
און פון די זלע וואונדער
קינדער, זינגען מיר!

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

א מאַרגן ליד

גוט מאַרגן, שיינער מאַג!
גוט מאַרגן און גוט יאָר!
קומט דער נייער מאַג —
חלום אויפן וואָר.

אויגלאַך אַפענע —
ווידער אין דער היים.
בעקלאַך גאַלדיקן —
עפל אויפן בוים.

וואַסער לויטערע
שווינקט די קליינע הענט,
פייער זוניקער
אויפן אויוון ברענט.

אויפן גרייטן מיט
שטייט פון אַלעם גרייט:
מילך ווי וויסער שניי,
האַניק זיס און רויט.

מיט אַ פולן מויל
זעץ זיך נאָר און עס!
נעמען מאַלן ציין
קלינגען די געפעס.

דער מאי

די אלטע באַכע שמייכלט
פון דער גאַלדענער זון פאַרבלענדט,
און פאַרשמעלט זיך די אלטע אויגן
מיט די געלע, געקנייטשמע הענט.

זי מורמלט מיט גוטע ליפן
און קנייטשט ווי אַ קינד מיט דער נאַז:
דער מאי מיט די טויזנט זונען
קומט פאַר קינדער, רינדער און גראַז!

פריינג

קינדער אויף די גאסן,
טויבן אויף די דעכער.
ווינטן אין דערלופטן
ווארימען און דופטן
מיט מיליאסן פעכער.

— דופטן אין דערלופטן —
שעפ מיט פולע עמער! —
און אין הימל גייען
אין די ווייסע רייען
וואלקנדלאך ווי לעמער.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

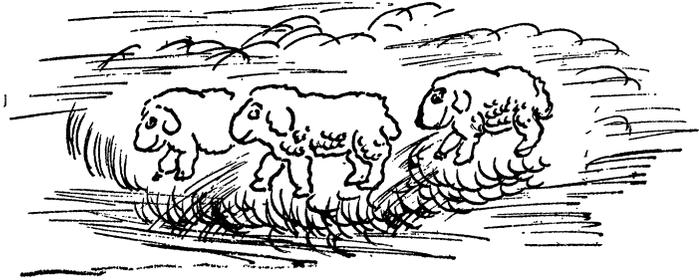
א זון מיט א רעגן

מיט די זילבערנע פיסלאך,
לייכט, לייכט און לינד
האט געטאנצט דער רעגן
מיטן גאלדענעם ווינט.

האט געטאנצט דער רעגן
אין זיין העלער קרוין
איבער ליכטיגע גאסן —
איבער עלפנביין,

און פארשפרייט ווי א פאווע
ווייט, הויך אוועק,
איבער פארביקע דעכער
זיין פילפארביקן עק.

נאך א רעגן

לעצטע טראפנס רעגן
פינקלען אויף די שויבן,
וואסערלאך פון דעכער
רינען דורך די טרויבן.

וואסערלאך ביים גאניק,
ווי א בלויער שפיגל,
טרייסלמ זיי א ווינטל
מיט זיין דינעם פליגל.

און צום בלויען שפיגל
קלייבן זיך צוזאמען,
זיבן ווייסע הענער
מיט די רויטע קאמען.

ניט קיין וואַלקן איבער לאַנען
ציען ווייסע קאַראַוואַנען ; —

נאָר דאָס פליען ווייסע טויבן —
רויטע שיכלאַך, בלויע הויבן,

פליען, זינקען און פאַרזינקען,
פליען בלויע וואַסער טרינקען.

— ניט די ווייסע טויבן ברומען,
גלעקלאַך זיינען אָנגעקומען :

גלעקלאַך, לעמער, ציגן, רינדער,
און אין ווייסע העמדלאַך קינדער,

ווייסע, ווילדע קאַראַוואַנען,
קומען לאַכן אויף די לאַנען.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

זומער

אויפן הימל — וואַלקנדלאַך-פאַרבן.
אין די פאַרבן וואַלקנדלאַך שטאַרבן.

אויף די פעלדער — גאַלדענער קאַרן.
פון דעם קאַרן — שאַלט העל אַ האַרן.

יעגער גייען. יעגער הינט בילן.
זוניק, פריידיק. און ס'קנאַקן די גרילן.

שמורעם

אין זיין שווארצן וואַגן
מיט די גרויע פערד,
פאַרט פאַרביי דער שמורעם
איבער אונזער ערד.

פייערדיקע לייצעם
האַלט ער אַנגעשפּאַנט
און אַ כייטש פון פייער
האַלט ער אין זיין האַנט.

וויאַ! די שוואַרצע רעדער
רודערן פאַרביי,
אַז נאָר ווינטן לויפן
מיט אַ פייפּעריי.

און ווי ווילדע הירזשען
זיינע גרויע פערד,
אַזש פון זייער הירזשען
צימערט אַפּ די ערד.

מפרו! אויף בלויע ים'ען
בלייבט דער שמורעם שטיין,
גיט די פערד צו מרינקען
און ער מרינקט אַליין.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

מרינקט זיך אן דער שמורעם.
ווישט די ליפן אָפּ,
און ער גיט אַ מרייסל
מיט זיין גרויסן קאָפּ.

גאָר די פּערד, די ווילדע
מרינקען נאַכאַנאַנד:
פילן ניט די לייצעס
אין דעם שמורעם האַנט.

וויאַ! די בייטש פון פייער
פלאַקערט ווי אַ בליץ:
און די פּערד, די גרויע
מיט די עקן-שפּריץ! —

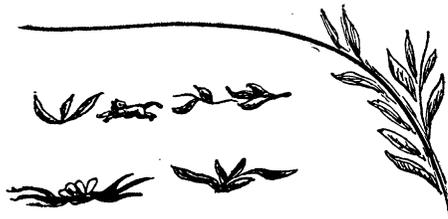
מרייסלען מיט די גריוועס,
דיבאַס זיך געשמעלט!
און — אַ שמורעם רעגן
פליצט אויף גאָר דער וועלט.

דער שמעטערלינג

אויף מיין קאלטן שווארצן פינסטער
שוועכט א שמעטערלינג ארום,
צאפלט זיך, און בעט זיך שמום
צו מיין לעמפל, צו מיין לעמפל.

קאלט און פינסטער איז דער אָוונט,
און די נאַכט וועט פינסטער זיין, —
קום מיין שמעטערלינג אריין,
צו מיין לעמפל, צו מיין לעמפל!

גאַטס בהמה'לע

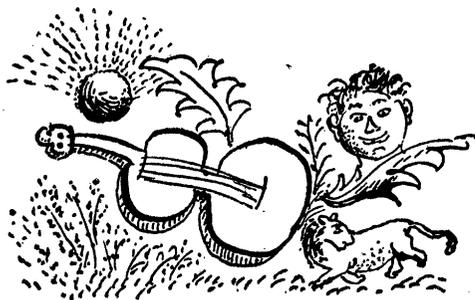
איך בין גאַטס בהמה'לע, קליין קליין,
א טראָפּן זון אין פּלעקן.
מיין הויז — דער הימל אין זיין קרוין,
מיין לעמפל — זון אַ בעקן.
מיין טיש — דאָס גרעזל וואָס פאַרגרייט
מיין זיסן ברויט מיט פוטער.
מיין בעט — די ערד וואָס עפנט ברייט
איר הייסן, גרויסן פוטער.

אן עפל

איך ביים מיינע ציין אין אן עפל,
א וויניקן און א געשמאקן;
שמעקט מיר פון עפל דער זומער
מיט די גערויטלטע באקן.

מיט ווינטן און דופט אין די קליידער,
מיט אויגן — ווי בלויע קאיארן,
און מיט די האר ביז די אקסלען
גרינלאך און גאלדיק ווי קארן.

דער האַדסאַן

אַוונט אויפן האַדסאַן. לייכטע וואַלקן גייען
בלוי און גאַלדיק בלייך;
גרויסע שיפן שניידן. שיפלאך גייען-שטייען.
אין אַ שוים ווי רויך.

און פון ווייסן רויך—די פייערלאך סיגנאַלן
פינקלען גרין און העל:
שטרייכן אין די ווייטן, ציטעריקע פאלן
אויף דער בלויער וועל.

און די פאַליסאַדן, גרויע, בלויע שטייען,
קריכן אין דער הויך.
אויבן, — די לבנה; וואַלקן שטייען-גייען
אין לבנה רויך.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

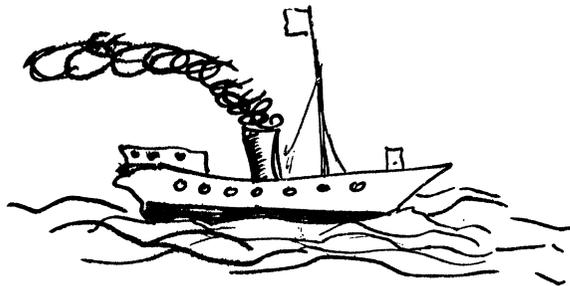

ביים ים

דער ים איז אפן ברייט און טיף.
איך שמיי ביים ים אליין.
איך זע פון ברעג דארט ווייט א שוף
אין ווייטע לענדער גיין.

איך קוק איר נאך. די זון פארגייט.
דער נעבל וואקסט. דער ווינט
מיט נאכט און קעלט אין פנים ווייט.
די ווייטע שוף פארשווינדט.

דער ים ווערט פינסטער, גרויס און טיף
און רוישט ביי מיינע פיס. —
א גוטע נאכט, העי, ווייטע שוף,
אין ווייטע לענדער גרים!

דער ים אין לבנה-שיין

ווייט און ברייט אין אפן
ווייט דער נעבל קיל.
גאלדיק, בלוי און שמיל
ווערט דער ים אנטשלאפן.

גאלדיק-בלוי געצונדן,
אויף דער ווייטער טיף
שווימט א זעגל-שיף,
שווימט, און ווערט פארשוואונדן.

ווי א האלבער הארן
די לבנה, הויך,
עלנד, קאלט און בלייך
קוקט אין ים פארלארן.

ווייסע פליגל

ווען די קינדער ליגן
אין די ווייסע וויגן,
און דער מאמעס מעשיות
זינגען און פארוויגן, —

שאַרכען ווייסע פליגל
ביי דער טיר, ביום ריגל,
ביי דעם הויכן באַלקן
און אין בלויצען שפיגל.

און פון בלויצען שפיגל,
פלאַטערן זיי ווייסע
אויף דער מאמעס אַקסלען,
פון דער שיינער מעשה.

אן אַוונטליד

אַוונט, שמילער אַוונט,
ווי אַ וואַנדערער אין שמויב
מיט אַ תפילה און מיט לויב,

מיט זיין שמעקן אין דער האַנט
קערט צוריק זיך צו זיין לאַנד, —

ווי די קו באַם לעצטן שמראַל,
קומט פון פעלד צוריק אין שטאַל, —

אַוונט, גומער אַוונט! —
יעדער מענש וואָס טוט און טראַכט,
האַט זיין טאַג אין מי פאַרבראַכט, —

צו דיין שמילקייט פאַלט ער צו,
אין דיין גומסקייט איז זיין רו, —

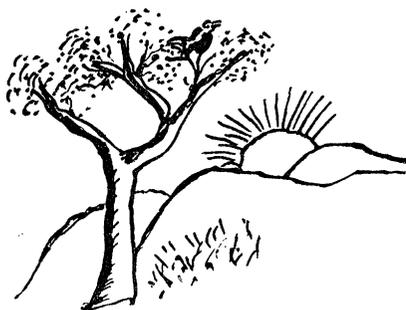
אַוונט, ליבער אַוונט, —
וויגסטו אים אין שמילקייט איין
ביים לכּנה'דיקן שיין

אַוונט, שמילער אַוונט, —
ביז אין נייעם טאַג אַריין!

אין אונט

אוי, דער הייסער טאג פארגייט,
און דער קילער אונט ווייט,
און מיין קינד פארמאצערט שטייט
נאענט פאר מיין טיר;
— קום מיין קינד צו מיר! —
שטייט מיין טיש מיט מילך און ברויט
אנגעגרייט פאר דיר.

די לבנה שווימט ארויס
קיל און אומעטיק און גרויס;
עסט מיין קינד און גרויס און הייס
רינט אראפ זיין טרער.
— קום מיין קינד אהער! —
לייג דיין קאפ צו מיר אין שוים
און אנשלאפען ווער!

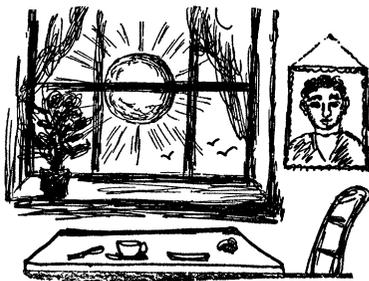

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

פארנאכט

פארנאכט, ווען די זון איז פארשוואונדן,
האָט עפעס אַ מענטש מיט אַ הויקער
ביים ראַג דעם לאַמטערן געצונדן,
און איז אין די גאַסן פארשוואונדן.

און שרייענדיק, האָבן די קינדער
געטאַנצט אין דעם שיין פון לאַמטערן ;
פאַר זיי האָט אַ בעמלער אַ בלינדער
געשפּילט אויף זיין אַלטינקער פּידל ...

אין קאצנלאַנד

איין קעצל שפילט פידל,
אייע פויק, איינע באַס.
און אַ קעצל אויף אַ רידל
מאַכט אַ וואַרע אויפן גאַס.

און עס גייען קעצלאַך — זעלנער
ריי נאָך ריי, ריי נאָך ריי:
זויסע מיצלאַך, שוואַרצע קעלנער;
און אַן שטיוול גייען זיי.

דרייצן קעצלאַך, אונטערמעניק,
אין אַ רייטוואַגן געשפּאַנט,
פירן זייער שטאַלצן קעניג
דורכן לאַנד פון קאצנלאַנד.

און פון בוידעמס און פון הויפן,
קעלערס, דעכער, שפּאַלט און לאַך —
גאַנצע מהנות קעצלאַך לויפן —
לויפן זייער קעניג נאָך.

און צוויי קעצלאַך, צוויי שטאַפעמן,
בריינגען פאַר דעם קעניגס האַנט,
בריינגען אים אַ בייז אַ פעמן —
אַ מתנה פון זיין לאַנד.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

דאנקט דער קעניג די שטאפעמן,
דאנקט דעם גאנצן קאצענלאנד.
און צופרידן טוט ער גלעטן
זיך די וואנסן נאכאנאנד.

און עס הילכט קאצעניאָמער :
פידל-פויק, פידל — באַס —
ביז אין טאָג — און ביז דער לאמער
לעשט די לאַמפן אויפן גאָס.

פרייד

בין איך מיר ביינאכט געשלאָפֿן,
איז מיין גוטע פרייד אַנטלאָפֿן.
האַב איך מיר אין שלאָף פאַרטראַכט
ברענגען פרייד אין מיטן נאַכט.
רייב איך פייער פונם שימל,
צינד מיט דעם די זון אין הימל.
רוף איך בוימער, געסט פון וואַלד,
קומען אַלע בוימער באַלד;
קומען בוימער מיט מאַראַנצן.
און מיר גייען אַלע טאַנצן.
אַ קאַפעליע פייגל שפּילט.
שפּילט קלעזמאַרים וואָס איר ווילט!
ביז — איך עפֿן אויף די אויגן,
איז שוין ווייסער טאַג פאַרצויגן,
און ביים פענסטער שרייט אַ הון.
וויל איך אויסלעשן די זון
אַז זי זאָל מיין שלאָף ניט שמערן,
וויל זי ניט פאַרלאָשן ווערן.
שטיי איך אויף — און ביי מיין מיר
שטייט מיין גוטע פרייד פאַר מיר.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

דער בלינדער

[וויג-ליד]

אין די וויגן וויינען קינדער,
וויגן מאמעס צו:
— ליולינקע ליו ליו;
מיט א טארבע גייט א בלינדער,
שלעפט זיך צו זיין רו.
קלאפט דער בלינדער אין א טויער,
איז דער טויער צו.
זיפצט דער בלינדער אין זיין טרויער:
גאט, פארנעם כאמש דו!
און ביים טויער ליגט דער בלינדער,
דעקט די נאכט אים צו...
וויינען אין די וויגן קינדער,
וויגן מאמעס צו:
ליולינקע, ליו ליו...

א וויג־ליד

איילי ליו ליו, נאַכט און רעגן,
איילי ליו ליו, נאַכט און ווינט.
אין דער נאַכט און אין דעם רעגן,
אין דער נאַכט און אין דעם ווינט,
גייען מענטשן אויף די וועגן
נאַס און הונגעריק ווי הינט,
און פאַרוואַגלטע ווי הינט.
איילי ליוליו, נאַכט און רעגן,
איילי ליוליו, נאַכט און ווינט,
ליולינקע מיין קינד!
און וואוהין די מענטשן גייען —
ווייס די נאַכט און ווייס דער ווינט.
אָן געוויין און אָן געשרייען
אין דער נאַכט און אין דעם ווינט,
גייען זיי אין שוואַרצע רייען
נאַס און הונגעריק ווי הינט,
און געטריבענע ווי הינט,
איילי ליוליו, נאַכט און רעגן,
איילי ליוליו, נאַכט און ווינט,
ליולינקע מיין קינד!

א אינגל

אין דרויסן שנייט, דער טאג פארגייט,
דאס אינגל קומט אין הויז אריין
פארשנייט, די בעקלאך נאס און רויט,
די אויגלאך פול מיט נאכט און שוין.

דער טיש — מיט טיי איז צוגעגרייט.
און ביי דער טיי ווי רויטער וויין,
און פון דער גוטער מאמע'ס רייד,
באס טיש — א מידער, שלאפט ער איין.

גלעקלאך

דארטן, ווייט אראפ, אראפ צום טאל,
שניידט אין שניי אוועג זיך ווייט און שמאל.

פליט צום טאל א שליטן ווייט אהין,
קליינע גלעקלאך קלינגען : דין, דין, דין ...

אט פארפליט דער שליטן ווייט אראפ,
און די קליינע גלעקלאך שטארבן אפ.

וויין ניט, וועט דער שניי צעגיין אמאל,
וועלן גלעקלאך אויפגיין פונם טאל !

מאַני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

א שלימן-אַרויספאַר

שנייעלע וויסער וועט שימן און שימן ...
שפּאַן באַלעגאַלע דיין פּערדל אין שלימן,

איך וועל דיר געלט און אויף בראַנפן נאָך געבן!
היינטיקע נאַכט וויל איך פּריילאַכער לעבן!

איך וועל די רימענע לייצעס אַנעמטאַן,
און מיטן שלימן דעם שניי אַזאַ קעם טאַן,

אַזש ווי דער טייוול דאַס פּערדל זאַל ציען!
גלעקלאַך, גלין גלין גלאַן — אַז פּליען איז פּליען!

גלעקלאַך און פּערדל! — וויאַ! גיכער און גיכער!
מיר וועלן פּליען ווי שדים אין וויכער,

פּונקען און שניי-שטויב אין פנים זאַל שלאַגן!
וואו בלייבן שטיין — וועט מיין האַרץ מיר שוין זאַגן.

א מיידעלע ביים קאמין

אין קאמין דאס פייערל דערברענמ,
רויטע שאטנע ליגן אויף די ווענמ,
ווארימט זי ביים פייערל די הענמ;
און דאס קליינע קעצל ווי א קנויל
ליגט ביי אירע פיס און דרעמלט פויל.

אין קאמין דאס פייערל דערברענמ,
רויטע שאטנע שלאפן אויף די ווענמ,
ווארימט זי ביים פייערל די הענמ;
און ביים ווארימען און רויטן שיין,
שלאפט זי רואיג ווי דאס קעצל איין.

דער פעטער שנייער

גלעקלאך קלינגען גליך-גליך-גלאן.

פון די ווייסע ווייטן

עמיץ קומט א וויסער אן

אויף א גרויסן שליטן.

קליפ-קלאפ, קליפ-קלאפ! — באלעבאם,

עפן אויף דעם טויער!

קליפ-קלאפ, קליפ-קלאפ — ווער איז דאס?

— איד, דער פעטער שנייער!

— נו, טא גיי געזונטערהיים! —

קומסט די מענטשן שרעקן...

אין דער נארע אויף דער קייט

נעמט דער הונט זיך וועקן.

אויפן בוידים קרייט דער האן...

היידא, פעטער שנייער!

גלעקלאך קלינגען גליך-גליך-גלאן

אין די ווייסע ווייטן.

די ווינטער נויט

נאך שלאפט די גרויע גאס אין קעלט און שניי געשמידט.
דער ווינט, וואס האט קיין היים ניט, — אים נאר שלאפט
זיך ניט.

און ווי די גאנצע נאכט, טרייבט ער אין גאס זיך אום
און ווייט מיט שניי און שמויב און פייפט זיך ביז און
שטום.

און אין די מויערן — די מענטשן ווערן וואך,
און קליינע פייערלאך אין פענצטער פינקלען שוואך,
און אויף די מויערן — צוציט זיך ווי א שמריק
דער ערשמער הייזעריקער פיף פון א פאבריק.

ווער איז דאס יענער ערשמער אין דעם נייעם מאג,
וואס איז געבליבן שטיין א רגע אויפן ראג,
און קוקט זיך אום ארום מיט אויגן — סם און האס
און שפאנט אוועק א מידער אין דער לענג פון גאס?

דאס איז די אלטע, קאלטע גרויע ווינטער נויט;
זי כאפט זיך אויף די ערשמע שעלמנדיקערהייט,
זי קומט אין גאס די ערשמע — שעלט אזוי און שפאנט,
און טראגט אן עמער קוילן אין איר דארער האנט.

דער פאָעט

פאָעט, דו ביזט אַ קעניג,
די גאַנצע וועלט דיין לאַנד.
און אַלץ איז אונטערמעניג
צום צייכן פון דיין האַנט.
אַ צייכן — ווייס נעמט פאַלן
אַ שניי אין מיטן יום,
מיט העלן גאַלד נעמט שטראַלן
אין מיטן נאַכט די זון.
אַ צייכן — שווייגן ים'ען,
און ריידן רעדט דער שמיין,
און ביימער פון די שטאַמען
ווי מענטשן נעמען גיין.
נאַר אַפּט איז שווער צו טראַגן
דעם קעניג אויך די קרוין, —
און שטילע טרערן שלאַגן
דורך דיין געמיט און ביין;
אַ צייכן — און די טרערן
געצויגן אויף די שניר,
זיי וועלן פּערל ווערן
פאַר דיר און אויך פאַר מיר.

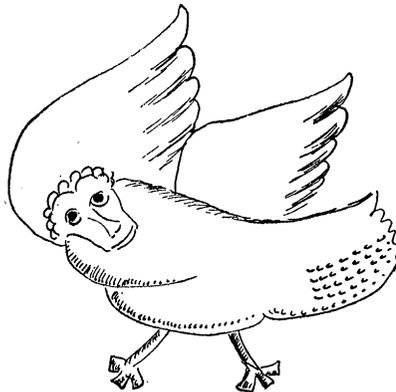
דער פייגל

פון זילבער האב איך אויסגעמיגלט
א פייגל, ווייס ווי ערשמער שניי.
מיט פליגל האב איך אים באפליגלט,
מיט ווייסע, לייכטע פליגל צוויי.

ביי מיינע קנאָפּל פלעגט ער שפּרינגען
ווי לעבן וואָלט אין אים געברענט:
ער פלעגט די ברוינע אַרבעס שלינגען
און זופן מילך פון מיינע הענט.

ער פלעגט די ווייסע פליגל ציען
ווי פליען וואָלט ער זיך באַמיט;
האַט אים געפעלט דער פלי צום פליען,
ווייל אים די ערד האָט צוגעשמידט.

און אז די זון פלעגט פריילאך קלינגען
מיט אַלע פייגל פון דער וועלט, —
פלעגט ער ניט הערן און ניט זינגען,
ווייל אַטעס האָט אין אים געפעלט.

דער פוילענצער

— וואָס גייסטו נאַקעט, פוילער וואַרים ?
— דו קריכסט נאָך אין דער פרעמד ...
— מיין טאַטע-מאַמע זיינען אַרים —
איך זוך פאַר זיך אַ העמד.

דו ביזט דער שלאַנג דאָך ניט קיין פרעמדער,
אַ העמד — גיי צו דער שלאַנג ;
זי וואַרפט אַוועק אַזוי פיל העמדער !
— איר העמד איז מיר צו לאַנג ...

— דו וואַלסט די לאַנגע העמד גענומען,
דער שניידער וואוינט ניט ווייט —
ער וואַלט פון דיר אַ מאָס גענומען,
געמאַכט דיך פאַר אַ לייט.

— איך בין צום שניידער שוין געקומען :
נעם מאַך מיך פאַר אַ לייט ! —
וואַלט ער פון מיר אַ מאָס גענומען,
איז האָט ער ניט קיין צייט.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

ער וואַלט אַ נאַכט אַ גאַנצע זיצן
איין דרייען איינגעדרייט,
און מיט דער נאָדל וואַלט ער שוויצן
ביז ער וואַלט דיך באַנייט.

— ער וואַלט אַ נאַכט אַ גאַנצע זיצן,
ער וואַלט זיך שוין באַמיט,
און מיט דער נאָדל וואַלט ער שוויצן, —
האַט ער קיין פּאָדים ניט.

איז קריכט מען, פוילער, אויפן בוידים
נאָך פּאָדים צו דער שפּין;
זי שפינט תכריכים פאַר די שדים
פון פעדים אַ געשפּין.

— כ'וואַלט גיין נאָך פּאָדים אויפן בוידים,
די שפּין האַט עס אַ סך!
איז האַב איך מורא פאַר די שדים,
זיי האַלטן תמיד וואַך. —

איז קריך זיך ווייטער פוילער איינער!
איז קריך זיך אין דיין רוי! —
פון אונטער ליגנדיקע שטיינער
קיין וואַסער שטראַמט ניט צו ...

מאַנלייב -- וואונדער איבער וואונדער

א דייטש מיט א בייטש

א דייטש מיט א בייטש האָט געשלאָגן זיין קינד ;
די בייטש אין דער לופט האָט געפּייפּט ווי דער וויינמ.

דאָס קינד האָט געוויינט מיט א בעטנדיק קול.
געוויינט מיטן קינד האָט דאָס גראָז אינם מאָל ;

א בחומה וואָס האָט מלא-גורח'ט דאָס גראָז ;
און איבער'ן וועג א דערשראָקענער האָז ;

און איבער זיי אַלעמען, הויך, אין איר קרוין,
די זון האָט געוויינט מיט א ביטער געוויין.

א ליד פון א מאמען

א פויגל געפלוויגן
פארפלוויגן געווארן
און האט פאר מיין פענצמער
א פעדער פארלארן.

פלי, פלי, פייגל פלי,
פלי, פלי, פלי ! —
אן מיין קינד מיין טייערן
מוז איך בלייבן הי.

אזוי ווי דער פייגל
מיין קינד איז פארפלוויגן,
מיר איבערגעלאזן
א טרער אין די אויגן.

טריף, טריף, טריף מיין טרער,
טריף, טריף, טריף ! —
אז געדענקען זאל מיין קינד
ווי מיין צער איז טיף !

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

איז נעם איך די פעדער
א בריוול צו שרייבן,
מיין קינד אין דערווייטן
געטריי זאל מיר בלייבן.

גיי, גיי, בריוול, גיי,
גיי, גיי, גיי! —
זאל מיין קינד פארקלערן זיך
אויף מיין ווינד און וויי!

א ליד פון לייב

אי-לי-ליו-לי, שלאָף מיין קינד!
אויף די פליגלען קומט דער ווינט.

ווינט, וואו ביזטו דאָס געווען?
„הינטער בערג בין איך געווען!“
ווינט, וואָס האָסטו דאָרט געזען?
„בלויען לייב האָב איך געזען“;

אין לבנה'דיקן שיין,
צו דעם אָונט-שמערן
זיפצט און וויינט דער בלויער לייב
און ער נויגט זיך, בויגט זיך איין
נויגט זיך פון די טרערן: —
וואָס וועט פון מיר ווערן? —
זאָגט דער אָונט-שמערן:
לייונט וועסטו ווערן . . .

אי-לי-ליו-ליו, שלאָף מיין קינד!
אויף די פליגלען קומט דער ווינט.

מאָני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

ווינט, וואו ביזמו דאָס געווען?
„בין ביי פענצטער דאָס געווען.“
ווינט, וואָס האָסטו דאָרט געזען?
„כאַבעס האָב איך דאָרט געזען.“

ביי דעם שפינראד זיצן זיי
ביזן מאָרגן-שמערן:
רעדל, רעדל, דריי זיך דריי,
זאָל פון לייך, ווי ווייסער שניי,
ווייסער לייזונג ווערן!
שיינט דער מאָרגן שמערן;
זאָל דער לייזונג ווערן
ווייסער פון די שמערן.

אַר-לי-ליו-ליו, שלאָף מיין קינד
אויף די פליגלען קומט דער ווינט.

ווינט, וואו ביזמו דאָס געווען?
„בין ביי הייזער דאָס געווען.“
ווינט, וואָס האָסטו דאָרט געזען?
„מאַמעס האָב איך דאָרט געזען.“

פאַר די ווינג, בלייך און מיד,
פאַר דעם שפעטן שמערן,
זינגען זיי: עס פירט אַ איד
ווייסן לייזונג פון יריד,
קויפט מען עס מיט טרערן,
שניידט מען עס מיט שערן . . .
זינגט דער שפעטער שמערן:
העמדלאַך וועלן ווערן!

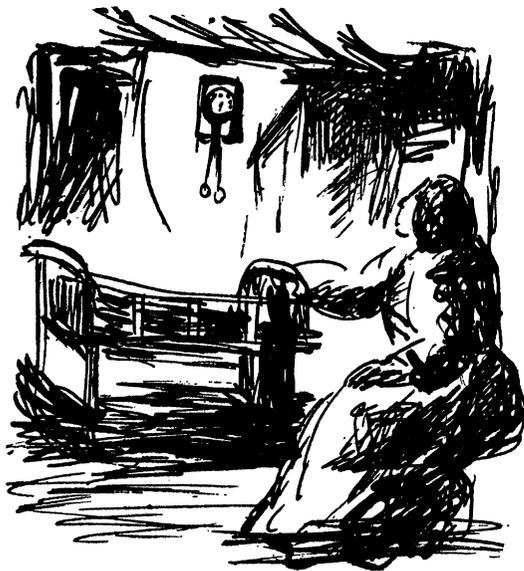
מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

אי-לי-ליו-ליו, שלאָף מיין קינד!
אויף די פליגלען קומט דער ווינט.

ווינט, וואו ביזטו דאָס געווען
„בין אין גאָסן דאָס געווען.“
ווינט, וואו ביזטו דאָס געווען?
„קינדער האָב איך דאָרט געזען:

אין די העמדלאַך פארן שיין
פון דעם ערשטן שמערן,
מאַנצן קינדער: לייך, לייך, לייך,
הייליק, הייליק זאַלסטו זיין,
אונז פאַר דייע טרערן, —
לייונט זאַלסטו ווערן,
פון דעם מאַרגן שמערן
זאַלסטו ווייסער ווערן!

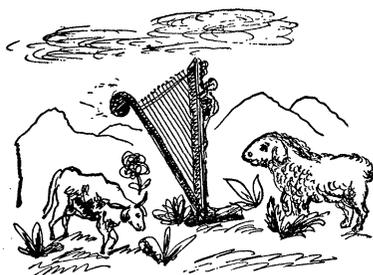

בהמות

נאך איידער די הענער פארשלאפענע קרייען
און איידער אין פעלדער די משערעדעס גייען,
מיך וועקט שוין פון שלאף מיין פארשלאפענע ווייב :
— שטיי אויף, צו דער פאשע די בהמות פארטרייב !

די בערג ביו אין הימל נאך פינסטערע ליגן.
איך טרייב שוין די בהמות און זינג מיר א ניגון.
איך האלט מיין געפלאכטענע ביימשל אין האנט
און שנייד מיטן ביימשל דאס גראז נאכאנאנד.

היי, בהמות, דער בורא האט אונז ניט פארלאזן,
און זאפטן געגאסן פאר אייך אין די גראזן,
אז מילך זאלט איר ברענגען צו מיר אויפן הויף,
ווען איבער די בערג די לבנת גייט אויף.

מיין אקער

גיי איך מיטן וועג צוועק
צו דעם שמיד ר' יאקער.
שמיד ר' יאקער! שמיד מיר אויס,
שמיד א נייעם אקער!

גיי איך אין מיין פעלד ארויס
מיט מיין נייעם אקער.
פערדל-זויא! און פערדל-ניא! —
אקער איך מיין אקער.

ערד ווי סאמעט פאם נאך פאם
שנייד איך מיט מיין אקער;
פון איר הייסן פומערפאם
ברענט די זון אין פלאקער.

קום איךאוונט-צו אהיים,
שמעל צוועק מיין אקער.
עס איך מיר אויף אלע ציין,
איז מיין שלאף געשמאקער.

שלאף איך מיר אין זיסן שלאף,
חלום איך געשמאקער,
און אויף מארגן, מיטן מאג,
בין איך מיר א קנאקער.

א ליד פון אן ארעמען פויער

מיין פערדל שלעפט מיין אקער
און בלייבט פארמאטערט שמיין;
מיין פעלד איז פול מיט דערנער, —
דאס פערדל וויל ניט גיין.

איך שטופ דעם אקער אונטער,
פון פנים רינט דער שווייס: —
וויא, פערדל, שלעפ דעם אקער!
מיין פעלד איז דאך ניט גרויס!

נאך גרויס איז ביידנס אומגליק
און גרויס איז ביידנס נויט,
דאך וועט דאס פעלד אונז געבן
פאר דיר און מיר דעם ברויט.

וויא פערדל, שלעפ דעם אקער!
מיין פעלד איז דאך ניט גרויס!
איך שטופ דעם אקער אונטער,
פון פנים רינט דער שווייס.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

דער ציגיינער

א דארע קליאטשע שלעפט זיין בויד
סמעפ איין, סמעפ אויס, סמעפ איין, סמעפ אויס;
און ניט דער סערפ און ניט די נויט
טרייבט אים אין פעלד פארטאג ארויס.
דעם קייסער דינען גייט ער ניט,
ער לעבט זיך ווי דאס מזל גיט.

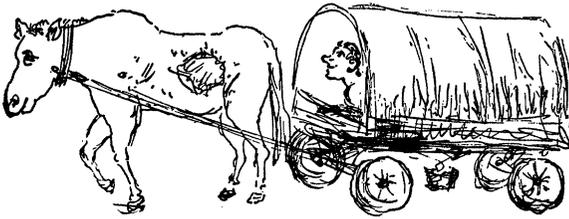
די סמעפ, — דאס איז זיין פאטערלאנד,
זיין דאך — דער הימל אין דער הויך;
און ווי דער אדלער אויפן סמעפ
געפינט זיין ברויט — געפינט ער אויך.
דערפאר האט דאך דעם שונא'ס הענט
די הייזער זיינע ניט פארברענט!

דער רייכער שלאפט ניט אין די נעכט,
דער מוחר וואנדלט אויף דער וועלט,
דער פישער טרייבט זיך אום אין ים,
דער פויער בראנעוועט זיין פעלד;
און ער — צי זאט — דערפאר ניט מיד,
ער זינגט זיך אין זיין בויד זיין ליד.

מאני לייב -- וואנדער איבער וואנדער

אין ווינטער ליגט ער אין זיין בויד,
אין פרילינג קריכט ער פויל ארויס,
און זומער לאזט ער זיך אַוועק
סטעפ איין, סטעפ אויס, סטעפ איין, סטעפ אויס ;
און עסט זיין ניט געזיימטן ברויט
און גרויער נעבל איז זיין קלייד.

דער עפֿלבוים

דער עפֿלבוים, דער מידער עפֿלבוים,
האָט אָפּגעגעבן אַלע זיינע רוימע עפל,
דעם געלן, וועלקנדיקן גראָז,
און קראַנק און געל, אין שטאַרבנדיקן זומער
איז ער אַ ליידיקער פֿאַרבליבן.

דער אַלמער באַלעבאָס פֿון שטיבל,
האָט אין אַ ליימענעם פֿאַרברוינמן טעפל,
מיט שוואַרצע הענט, פֿון געלן גראָז
די רוימע עפל אויפֿגעקליבן.

דער קראַנקער געלער עפֿלבוים,
האָט אָפּגעגעבן זיינע לעצטע, געלע בלעמער
דער שוואַרצער ערד ;
און הויל און טויט ביז אין די שוואַרצע וואַרצלען
איז ער אין שפעטן הערבסט,
אין גרויען הערבסט פֿאַרבליבן.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

דער בלינדער ווינט,
וואָס וויינט ביי פלייטן מיט די אלטע ברעמער,
האַט זיך אַ בלינדער
אין זיינע דאַרע צווייגן אומגעטריבן.

און שפעטער —
ווען דער הערבסט פארלעשט די נעכט —
פון זיינע דאַרע צווייגן
האַט אַ שוואַרצער פייגל
שרעק פון מויט
אויף אלעמען אין שטיבל אָנגעטריבן.
אין שטיבל האַט געברענט אַ לאַמפּ.

און שפעטער —
האַט דעם מויטן עפּלבוים
אַ ווייסער שניי פאַרשנייט.
און ווייסע, פּלאַטערדיקע מויבן
האַבן זיך אַריבער אים געדרייט,
געקוילערט זיך צום בלויען הימל
און צו דער ווייסער זון.

דער פּראַסט האַט שווער פאַרצויגן
מיט גאַלד און בליי
פון שטיבל אלע שויבן.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

אין שטיבל, אויפן ווייסן טיש,
אין אַ שיסל
פון פינקלענדיקן גלאַז —
צוויי רויטע עפל
האָבן זיך גענאָלדיגט אין דעם טאָג
און זייער זיסן דופט פאַרשפּרייט.

דאָס הינטל-הינד

דאָס איז געווען אַ הינטל
דאָס קליינע הינטל הינד,
אַ שיינער און אַ צארטער,
אַ שמילער ווי אַ קינד.

מיט צוטרוי פלעגט ער טרינקען
די מילך פון מיינע הענט
און דאַנקען מיט די אויגן
און קושן מיר די הענט.

דאָס איז געווען אַ הינטל,
דאָס קליינע הינטל הינד,
אַ שיינער און אַ צארטער
און שמילער פון אַ קינד.

נאָר אין אַן אָונט, איינמאָל,
איך האָב פאַרבראַכט באַ פריינט
און שפעט אַהיים געקומען
פון מיינע גוטע פריינט,

און זע: ניטאָ מיין הינטל, —
צי בין איך אפשר בלינד,
נאָר ס'איז ניטאָ דאָס הינטל
דאָס קליינע הינטל הינד.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

עס היינגט דארט אויף אַ רימען
דאָס קליינע הינמל הינד ...

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

כ'האָב נאָכגעפרעגט באַ שכנים,
און לאַנג אַרומגעזוכט ;
דאָס הינטל איז פאַרפאַלן :
אומזיסט האָב איך געזוכט.

דאָך יעדע זאַרג פון מענשען
איז זאַרג פון מעג פאַרשווינדט :
און איך האָב שוין פאַרגעסען
דאָס קליינע הינטל קינד.

נאָר אין אַ נאַכט אַ שיינער
און אין לבנה שוין,
שפּאַציר איך אין מיין גאַרטן
אין דעם לבנה שוין.

און פּלוצלינג, אויף אַ ווערבע —
איך זע דאָס נאָך אַצינד —
עס היינגט דאָרט אויף אַ רימען
דאָס קליינע הינטל הינד.

דאָס האָט אַ שלעכטער שונא
פון בייזקייט מיר געמאַן : —
ווי וואָלט דער גרעסטער שונא
פון בייזקייט דאָס געמאַן ? —

געוויס אַ שלעכטער אינגל,
אָן מורא פאַר דער זינד,
האַט ער עס אויפגעהאַנגען
דאָס קליינע הינטל הינד.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

ווי קומט צו מיר אין גארטן
ע אינגל זאל אריין? —
ס'איז הויך פארצאמט מיין גארטן,
ווי וואלט ער גאר אריין]

גאר ס'איז געווען פארפאלן:
שוין מויט מיין הינטל הינד!
די ציינדלאך ווייס ווי פערל,
די אויגלאך שטאר און בלינד...

און ביי דער גרינער ווערבע,
און אין דער זעלבער נאכט,
האב איך זיין קליינעם קבר
געגראבן אין דער נאכט.

די ציינדלאך ווייס ווי פערל,
די אויגלאך שטאר און בלינד...
שלאף רואיק אין דיין קבר
מיין קליינער הינטל הינט.

איך האב זיין קליינעם קבר
פארשאטן מיט דער ערד,
און אויסגעגלייכט זיין קבר
מיט בלעמער און מיט ערד.

און אויפן קליינעם קבר
פון קליינעם הינטל הינד,
די ווערבע נויגט די צווייגן
אין טרויער מיטן ווינט.

צוויי אינגלאך

זיצט א אינגל מיט א אינגל,
קנאקט כסדר מיט זיין צינגל:

אז איך וואלט געווען א גרויסער,
אדער איך וואלט זיין א קייסער,

וואלט איך זיך געקויפט א פערד,
איינמאל שוין א גומן פערד,
פלי מיין פערד אויף אונזער ערד,
אויסצומעסטען גאר די ערד.

ענטפערט אים דאס צווייטע אינגל,
אויך א קנאקער מיטן צינגל:

איך וואלט בעסער מיט די באנען
פליען, פליען ווייט פון דאנען;

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

וואו א באן איז נאָר פארטאָן,
שפּרינג איך מיר אין יענער באָן,
פלי איך דורך דער גאַרער וועלט,
ערגעץ זיך ניט אָפּגעשמעלט.

ענטפערט אים דאָס ערשמע אינגל
מיט זיין קנאַקנדיקן צינגל :

איך וואָלט בעסער זיך געלאָזען
מיט די זעגלען אויפגעבלאָזען ;

זיבן זעגלען אויפן שיף,
אָן מאַטראָסן אויפן שיף,
שווים איך מיר אין אַקעאָן,
וואו א ים איז נאָר פארטאָן.

ענטפערט אים דאָס צווייטע אינגל,
א באַרימער מיטן צינגל :

איך וואָלט בעסער מיט די ווינטן
זיך אַרויפגעכאַפט פון הינטן

וואָלט א כאַפּ געטאָן זיין עק
און אַוועק, אַוועק, אַוועק,
קנאַק נאָר בייטשל אין מיין האַנט !
וויאַ, און צום לבנה-לאַנד.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

ווי עס זיצן דא די אינגלאך,
און זיי קלאפן מיט די צינגלאך,
קומען ווי א פויל פון בויגן
גלייך פון הימל אנגעפלויגן,
זיבן גרויסע ווייסע גענו
מיט די לאנגע ווייסע פרענו
אין א שליטן איינגעשפאנט
אקארשט פון לבנה-לאנד.

און זיי קנאקן מיט די צינגלאך :
גא-גא, צווייטער פון די אינגלאך,
האבן מיר דיין וואונש פארנומען,
זיינען מיר נאך דיר געקומען ;

נאר אריד טאן זיך פון ארט,
זיינען מיר שוין תיכף דארט,
נעם א בייטשל נאר אין האנט,
טרייב אונז צום לבנה-לאנד !

רירט זיך ניט דאס צווייטע אינגל,
היינט אים אזש פון שרעק זיין צינגל.

נאר דאס ערשמע אינגל ברענט,
כאפט א בייטשל אין די הענט,

אין דעם שליטן מוט א שפרונג,
מיטן בייטשל גיט א קלונג !

גא-גא-גא, און אמ-אמ-אמ,
און ער איז שוין דא ניטא !

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

כלייבט אליין דאס צווייטע אינגל,
היינט פארשעמט אראפ זיין צינגל.

שטייט ער זיך אליין ביים מויער,
קראצט ביים מויער זיך אן אויער;

מיט א פינגער פון זיין האנט
ווייזט ער צום לבנה לאנד:

עפעס ליכטיגער האט היינט
די לבנה זיך צעשיינט!

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

דריי וואנדערער

אויפן גרויען אינזל
פון די זיבן ימ'ען,
דריי מידע וואנדערער
טרעפן זיך צוזאמען.

דריי מידע וואנדערער
פון דער גארער ערד,
מיט די אלטע מאַרבעס,
מיט די גרויע בערד.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

אויפן גרויען אינזל
פון די זיבן ימ'ען,
דריי מידע וואנדערער
רוען אפ צוזאמען.

רוען און פארציילן
מיט פארטרוימע רייד
אוינער פארן צווייטן
פון זיין פרייד און לייד.

— עך, — הויכט אן דער ערשמער —
פייגל האבן נעסטן ;
איך נאר מיט מיין טארבע
דארף די ערד נאר מעסטן.

— חיות האבן נארעם —
איך האב ניט קיין לאנד ...
— און ער ווייזט צום הימל —
טרויער אין זיין האנט.

קאנסט עס ניט געפינען
אויף דער גארער ערד ? ...
זיפצן אפ די וואנדערער,
נויגן אן די בערד.

— איך — הויכט אן דער צווייטער —
ווי די ווינטן בלאזן,
בין איך אויפגעשמאנען
און מיין לאנד פארלאזן.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

ניט קיין גליק צו זוכן —
נאר א שיין פון גליק ...
און ער ווייזט צום הימל —
עלנט אין זיין בליק.

קאנסט עס ניט געפינען
אויף דער גארער ערד ...
זיפצן אפ די וואנדערער,
נויגן אן די בערד.

איך — הויכט אן דער דריטער —
אין מיין לאנד פון קייטן,
בין איך פריי געגאנגען
ליבע צו פארשפרייטן.

האט פון לאנד פארטריבן
מיך דער בייזער פיינט ...
און דער גאנצער הימל —
אויף זיין פנים שיינט.

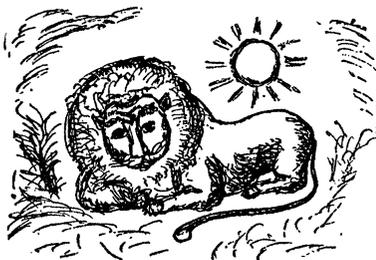
האסט שוין אלץ געפונען
אויף דער גארער ערד ...
שמייכלען שמיל די וואנדערער,
גלעטן זיך די בערד.

אויפן גרויען אינזל
פון די זיבן ימ'ען,
האבן דריי וואנדערער
אפגערוט צוזאמען.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און געשלעפט זיך וויימער
איבער ערד און מעג,
יעדער מיט זיין מאַרבע,
יעדער מיט זיין וועג.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

צוויי

איבער דער שמאָט, אויף טורעם און מויער,
ליגט שווער דער נעכל ווי א נאָסע נעץ.
דורך נאָכט און דורך נעכל פון מויער צו מויער,
קריכן זיי ביידע ווי צוויי קראַנקע קעץ.
טיף איבער די אויגן די אַלטע היט
און קאַלטער הונגער אין ביידנס טריט.

און איינער פאַרטרויט וואָס אים איז באַשערט,
און דער צווייטער שווייגט און הערט.

„אָן אַרעמע צויג האָט מיך געכאַרן,
און מיך פאַרלאָרן גלייך ווי אַ הונט.
אין שמעט, אויף באַנען, וועגן און יאָרן
בין איך אַ שלעפּער, אַ הפּקר הונט.
נו, איז זאָל זיין וואָס מיר איז באַשערט!“
און דער צווייטער שווייגט און הערט:

„און איך בין אַ קעניג פאַרשמעלט אין אַ בעמלער.
דאָס האָב איך געכויט די גרויסע שמאָט.
מיין וואָרט, מיין זיגל, מיין קרוין און צעפּטער,
איז געווען מיין האַמער, מיין זעג און דלאָט...
און זיין צער און האָס אין די ווערטער ברענט,
און ער ווייזט זיינע שוואַרצע הענט.“

און ווי משוגע און הויך אין דער נאָכט,
האָט זיך דער צווייטער צעלאַכט.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

א שטיילע לוי

זיבן קליינע אידעלאך, מיט די לאנגע בערד,
גייען נאך דעם וואַגן, טרייבן אָן דעם פּערד.

אָן צדקה פּושקעס און אָן ווייגעשריי,
פירן זיי אַ אידעלע אַ קליינינקן ווי זיי.

קליין איז דאָס אידעלע, די אויגן צוגעמאַכט,
די אויגן צוגעמאַכט ווי די פינצטערע נאַכט.

דרייען זיך די רעדער, טופּעט קוים דער פּערד,
גייען נאָך די אידעלאַך מיט די לאַנגע בערד.

אויפן פּעלד דעם ברייטן, ביי אַן אַלטן פלייט,
שלאַפּט דאָס גראַז אויף קברים, נאָר דער ווינט ווייט.

און די זיבן אידעלאַך מיט די לאַנגע בערד,
גראַבן מיט די רידלען אַ קבר אין דער ערד.

גראַבן זיי דעם קבר, טיף זאַל ער זיין.
לייגן זיי דעם אידעלע אין קבר אַריין.

ליגט זיך דאָס אידעלע, די אויגן צוגעמאַכט,
די אויגן צוגעמאַכט ווי די פינצטערע נאַכט.

און דער ווינט גייט, און דער ווינט ווייט,
דורכן אַלטן פלייט, דורכן גראַז און טויט.

און די זיבן אידעלאַך מיט די לאַנגע בערד,
זעצן זיך אין וואַגן, טרייבן אָן דעם פּערד.

די באַבע

אין איר שוואַרצן שמערנמיכל
מיט די האַלענדער פּערל,
מיט די זילבערנע ברילן
אויף די אלמינקע אויגן,
איז די באַבע געזעסן
פאַר דער תּחינה מיט פּלעקן
פון חלב און פּרערן,
און מיט אירע אַלמע ליפּן
פאַר זיין כבוד געבעטן.

און געבעטן פאַר זיין כבוד
האַבן אירע אַלמע ווערטער:
אַז זיין האַנט וואָס האַט באַשאַפּן
ערד און הימל און שמערן,
זאָל פון אומגליק באַשירמען
זיין דערוויילטן פּאַלק ישראל,
און דערלייזן פון די פּעלקער
זיין געוויילטן פּאַלק ישראל;
און זאָל היילן דעם קראַנקן
און זאָל טרייסמן דעם געזונטן,
אַז קיין מענטש אין זיין ווערמוט
זאָל ניט אַנקומען צום צווייטן,
אַז אויף דער ערד זאָל די שכינה
תמיד נידערן: אמן.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

צווי האָט די אַלטע באַכע
פאַר זיין כבוד געבעטן.
און איר טרער איז געפאלן
אויף דער אָפענער תחינה.

און זיין האַנט וואָס האָט באַשאַפן
ערד און הימל און שטערן,
האַט באַשירמט פון אומגליק
זיין דערוויילטן פּאָלק ישראל,
און דערלייזט פון די פעלקער
זיין געוויילטן פּאָלק ישראל.
און געהיילט איז דער קראַנקער
און געטרייסט איז דער געזונטער,
און קיין מענטש, אַ געבענטשמער,
קומט נישט אָן צו קיין צווייטן.
און די ליכטיקע שכינה
אויף דער ערד האָט גענידערט,
און פאַרשפּרייט אירע פליגל,
אירע הייליקע פליגל
אויף דער וועלט און ישראל.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

רב שלמה דער וואסערטרעגער

א מידער איז רב שלמה אין זיין שטיבעל געקומען ;
די עמער פון אקסעל ארונטערגענומען,
געגעסען מיט א ברכה זיין ארימען מאלצייט,
און פארשפרייט מיטן פעלצל דעם הארטן געלעגער,
און מיט מידע אויגן קריאת שמע געלייענט
און אזוי ווי א שטיין אנטשלאפן געווארן.

און אין שלאף האט רב שלמה געזען א חלום :
א ליכטיקער מלאך איז פון הימל ארונטער
אויף ווייסע פליגלען, און ארונטערגענידערט
דורכן פינצטערן פענצטער אין זיין ארימען שטיבל
און האט זיך געזעצט בא זיין הארטן געלעגער.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און רב שלמה האָט געזען מיט פאַרוואונדערטע אויגן:
ווי דער מלאך נעמט פון אונטער דעם פליגל
אַ גאַלדענעם ספר און אַ גאַלדענע פעדער,
און טוט וואָס פאַרשפּרייטן מיט גאַלדענע אותיות.

פרעגט פון חלום ר' שלמה פאַרוואונדערט ביים מלאך:
וואָס טוט ער אין גאַלדענעם סופּר פאַרשרייבן?

און דער ליכטיגער מלאך האָט רב שלמה'ן געענטפּערט:
איך טו דאָס פאַרשרייבן מיט גאַלדענע אותיות,
די נעמען פון די וואָס לערנען גאָט'ס תורה,
און פאַרבריינגען כסדר אין לויבען זיין נאָמען.

האָט רב שלמה אין זיין חלום גענומען זיפּצען,
און מיט בימערע טרערען געוויינט פאַרן מלאך:
אַז אַך און וויי איז צו מיינע יאַרען!
אַז ניט איך טו לערנען זיין הייליגע תורה,
אַז ניט איך טו לויבען זיין הייליגען נאָמען,
אַז איך בין נאָר אַן אַרימער וואַסערטרעגער,
אַז איך טראָג נאָר וואַסער פאַר די אַרימע מענטשן...

איז ווי נאָר דער מלאך האָט דערהערט די ווערטער,
דאָס ער טראָגט וואַסער פאַר די אַרימע מענטשן, —
האָט דער מלאך אָפּגעווישט רב שלמה'ס טרערען,
און טרייסטונג געגעבען צו רב שלמה'ס האַרצען.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און רב שלמה האָט דערזען מיט פאַרוואונדעטע אויגן :
ווי דער ליכטיגער מלאך מוט פאַרשרייבען זיין נאָמען
מיט גאַלדענע אותיות אין דעם גאַלדענעם ספר
אינאיינעם מיט די אַנדערע הייליגע נעמען
פון די וואָס לערנען גאָט'ס הייליגע תורה
און פאַרברענגען אין לויבען זיין הייליגען נאָמען.

און אז רב שלמה האָט זיך אויפגעכאַפט פונם גומן חלום,
האָט אַ הייליגע ליכט אויף זיין פנים געלויטערט.
און רב שלמה האָט אנגעטאָן זיין אַלמען פעלצעל,
און מיט דער גראַבער שמריק די פאַלעס פאַרגארטעלט,
און גענומען אויפן אַקסעל די לידיגע עמער,
און געגאַנגען צום ברונעם מיט די גרויסע עמער
צו שעפען וואַסער פאַר די אַרימע מענשען.

אויפן שליטוועג

פעלדער און לאנגען פארשנייט און פארווייט
ליגן אויף מיילן און מיילן.
הארט בא דעם מעריב די פראסטיגע זון
פלאקערט אויף זילבערנע זיילן.
זוניגער אפשיין גערוימעלט און קאלט
איבער די שנייען די בלויאיקע פאלט.

און אין גאטס אפענער ליכטיגער ווייט
און דורך די פעלדער געשניטן
פון דעם געהאמערטן פערדישן קלוי
און פון דעם סוחרישן שליטן,
צייט זיך א שליטוועג געשלענגלט און שמאל
פראסטיג און גלאט ווי געשליפענער שמאל.

און אויף דעם שליטוועג, א ווייסער פון שניי,
אונטערן ארים א שמעקן
און אויף די פלייצעס א פויערשער זאק
הויקערט אראפ אין צוויי עקן,
שלעפט זיך אזוי א דערפרארענער איד
שלעפט זיך א איד פון א ווייטן יריד.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

שבת פאלט צו. און דער איד איז אין וועג
הונגעריג מיד און דערפראָרן;
און די לבנה גייט אויף אויפן וועג
פראַסטיק און בלייך ווי אַ האַרען
און צו אַ מענטשליכן ישוב איז ווייט
און נאָר זיין שאַטן קריכט שווער באַ זיין זייט.

פלוצלינג פון גלעקלאַך אַ דינער געקלאַנג,
שניי שטויב דעם וועג הויכט אַן שטויבן
און אין אַ דעמבענעם שליטן געשפּאַנט
פליען דריי פּערד ווי די לייבן,
שטויבן דעם שניי אין דעם ווילדן גאַלאַפּ.
טפרו! — און די פּערד שטעלן ראַפּטום זיך אָפּ.

און אין דעם שליטן אַ סוחר אַ איד
שמייכלט אין פעלץ זיך צופּרידן
און פון זיין פעלץ מיט דער בייטש אין דער האַנט
רופט ער אין שליטן דעם אידן.
שבת ר' איד! און דערפראָרן און מיד
קריכט אין דעם שליטן דער אַרימער איד.

וויאָ! — און די פּערד אַז זיי גיבן אַריס, —
גייט אַזש דער וועג מיט די ווינטן.
און די לבנה אַט טאַנצט זי ביים זייט
און אַט פאַרלויפט זי פון הינטן.
אַט און אַנטקעגן אַ פייערל שיינט
וואַרעם און גוט ווי אַ נאַענטער פּריינט.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

אט און אט שטייט שוין א קרעטשמע פאר זיי
אפן און ברייט איז דער טויער;
שבת'דיג לייכטן אין פענצמער די ליכט
לייכטן מיט פרייד און מיט טרויער.
פירט אויפן שמאל דער משרת די פערד.
טרייסלען די אידען דעם פראסט פון די בערד.

קומען די אידן אין קרעטשמע אריין:
אידן, גוט שבת אייך אידן, —
שמייכלט צום קרעטשמער דער סוחר דער איד
און רייכט די הענט זיך צופרידן:
שבת, שוין שבת א שטיק אין דער נאכט,
האָב איך דערפאר אונז אן אורח געבראַכט!

דער סוחר

לויפט א פערדל איינגעשפאנט
אין א בויד א הויכער,
מיט א ביימשל אין דער האנט
פארט א רייכער סוחר.

מעריב זייט די זון פארגייט
שווארצע נאכט נעמט ווערן,
נאר צו מזרח גרויס און רויט
לייכט א העלער שטערן.

יאגט ער אן אן ארימאן:
צו דער נאכט, א מידער,
טראגט א משא ווי אין שפאן,
ביז ער פאלט אנדער.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

שרייט דער סוחר: קער זיך אָפּ,
ווייל מיין צייט איז מיינער! —
וואַרפט צום אַרימאָן אַראָפּ
אַ פאַרמעקטן דרייער.

און דאָס ביימישל גיט אַ שמיין,
פליט פאַרבײַ דאָס פּערדל.
פליט דער סוחר ווי אַ בליץ
גלעט זיך וואויל דאָס בערדל.

רופט אים נאָך דער אַרימאָן:
זאָל דיך גאָר ניט שלאָגן,
נאָר ווי איך אין שווערן שפּאַן
זאָלסט מיין משא טראָגן!

פליט דער סוחר וועג אַראָפּ,
יאָגט אים אָן אַ רויבער:
— גיב דיין האָב און גומס מיר אָפּ,
אַדער איך צעטרייבער!

נעמט ער אַלץ ביים סוחר אָפּ,
לאָזט אים מיט די ווינטן
און אַנטלויפט אין ווילד גאַלאָפּ,
לאָזט אַ שמויב פון הינטן.

זיצט דער סוחר ביי דעם וועג,
צו דער ערד זיין בערדל,
וויינט נאָך זיינע גומע מעג,
נאָך זיין גומן פּערדל.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

קומט א צווייטער אַרימאָן :
אין דער נאַכט, אַ מידער,
שלעפט אַ משא ווי אין שפּאַן,
פּאַלט אין וועג אַנידער.

ווישט דער סוחר אויס די טרער :
— אַז צו אַלדי קלאַנג ! —
ער, דיין משא איז דיר שווער ? —
גיב איך וועל זי טראַגן !

הויבט די שווערע משא אויף,
נעמט זי אויפן נאַקן,
און ער שלעפט זי וועג אַרויף
אַזש די ביינער קנאַקן.

גייען ביידע מיטן וועג
גייען זיי און גייען,
ביז זיי קומען צו אַ שמעגל,
ביז די הענער קרייען.

— נו, אַ דאַנק ... דיין וועג איז לאַנג,
און דיין צייט איז טייער ...
און דעם סוחר פאַר איין גאַנג
שטופט אַ נייעם דרייער.

קוקט דער סוחר, יענער לאַכט,
לאַכט און ווערט פאַרשוואַנדן :
און נאָך אים און אין דער נאַכט
ווערט אַ שייַן געצונדן.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

גייט דער סוחר נאָכן שיין,
האַלט אין האַנט דעם דרייער.
זאַל דאָ גאָר אַ קרעטשמע זיין? —
אין די פענצטער פייער.

עסן האָט ער שטאַרק געוואָלט,
האַט דאָרט אַלץ געטראָפן:
נעמט דעם דרייער און באַצאָלט;
און מען לייגט אים שלאָפן.

שלאָפט ער זיבן נעכט און מעג,
שלאָפט מיט אים זיין בערדל:
הלום'ט פון די גומע מעג,
פון זיין גומן פערדל.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

אונטערוועגנס

פארן מיט אַקס און מיט אַקסן דריי גוים,
פארן דריי גוים, דריי שיכור'ע פראים.
קומט פון די וועגן אַ איד זיי אַנטקעגן,
קריכט מיט אַ מאַרבע אין שמויב פון די וועגן.

זיינען די גוים אַ רויב טאָן אַ בעלן,
נעמען די גוים דעם אידן באַפאלן:
„גיב אונז אַוועק דיינע גרויסע מטבעות,
דיינע מטבעות די גאַלדענע מאות!“

בעט זיך דער איד מיט תחנונים און טרערן,
נעמט מיט אַ הייליקער שבועה זיך שווערן:
„אוי, אַז ווי זאָל איך אייך געבן די מאות,
אַז מיין פאַרמעג איז מיין באַרד מיט די פאות,
און אין מיין מאַרבע אַ פאַק שיר המעלות,
און פון מיין ווייב — אירע קללות און יעלות...“

קלינגען אין דאַרפישן קלייסמער די גלאַקן,
האַבן דאָ שטאַרק זיך די גוים דערשראַקן;
זיינען זיי אַלע דאָ ניכטער געוואָרן
און זיך גע'צלמ'ט און ווייטער געפאַרן.

האַט שוין דער איד ניט געוואַרט אויף קיין עצות,
האַט ער גענומען די פים אויף די פלייצעם
און ווי אַ אינד זיך אַוועקגעלאָזט לויפן,
אידישע קינדער זיין סחורה פאַרקויפן.

זיבן אידן

פארן, פארן זיבן אידן
 אויף יריד'ן האנדלען :
 פירן אידן אויף יריד'ן
 ראזשינקעס מיט מאנדלען.

נאכט און רעגן אויף די וועגן,
 און די רעדער קלעפן.
 אין דער נאכט און אין דעם רעגן
 קוים די פערדלאך שלעפן.

און די זיבן אידן פארן אויף די וועגן,
 פארן, פארן ביז זיי ווילן עסן.
 נעמען זיי דעם הארטן ברויט פון די זעקלאך,
 זיפצן אפ אין דער שמיל און מאכן המוציא.
 שימן אן מיט הוילע זאלץ און נעמען עסן.
 רופט זיך אפ איינער פון די זיבן אידן :
 „גוט וואלט געוועזן אביסל בראנפן ...“
 זיפצן שמיל די אידן און שמייכלען בימער.
 פלוצלינג — און זיי ווילן די אויגן ניט גלויבן, —
 אויפן סאמע מיטן וועג שטייט א קרעטשמע,
 א נייע קרעטשמע מיט ליכטיקע פענצמער.
 האבן זיך די זיבן אידן שטארק דערשראקן
 און זיי נעמען שרייען : שמע, ישראל !
 איז ווי נאר זיי שרייען שמע ישראל,

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

הויבן אָן ווינטן פייפן און בלאָזן.
און די קרעטשמע ווערט אינגאנצן נעלם.

פאַרן זיך די זיבן אידן
אויף יריד'ן האַנדלען :
פירן אידן אויף יריד'ן
ראַזשינקעס מיט מאַנדלען.

נאַכט און רעגן אויף די וועגן,
און די רעדער קלעפן.
אין דער נאַכט און אין דעם רעגן
קוים די פערדלאַך שלעפן.

פאַרן, פאַרן ווייטער די זיבן אידן,
און זיי ווילט זיך דאָך די צייט צו פאַרטרייבן ;
שלעפן זיי די גרויסע ליולקעס פון בוים,
נעמען זיי דעם קיזלשטיין און אייזן,
קרישען, קרישען, נאָר עס קומט ניט קיין פייער.
רופט זיך אָפּ איינער פון די זיבן אידן :
„גוט וואָלט געוועזן אַביסל פייער...“
זיפצן שטיל די אידן און שמיכלען ביטער.
פלוצלינג — און זיי ווילן די אויגן ניט גלויבן, —
אויפן סאַמע מיטן וועג גייט אויף אַ פייער,
און עס פלאַקערט דאָס פייער ווי אַ שרפה.
האַבן זיך די זיבן אידן שטאַרק דערשראָקן,
און זיי נעמען שרייען : שמע ישראל !
איז ווי נאָר זיי שרייען שמע ישראל,
הויבן אָן ווינטן פייפן און בלאָזן
און דאָס פייער ווערט אינגאנצן נעלם.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

פארן, פארן זיבן אידן...

[93]

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

פארן זיך די זיבן אידן
אויף יריד'ן האנדלען :
פירן אידן אויף יריד'ן
ראזשינקעס מיט מאנדלען.

נאכט און רעגן אויף די וועגן,
און די רעדער קלעפן.
איז דער נאכט און אין דעם רעגן
קוים די פערדלאך שלעפן.

פארן, פארן ווייטער די זיבן אידן,
טרויעריק די בערד ארונטערגעלאזן.
רופט זיך אפ איינער פון די זיבן אידן :
„גוט וואלט געוועזן די סחורה צו פארקויפן...“
זיפצן שמיל די אידן און שמייכלען ביטער.
פלוצלינג — און זיי ווילן די אויגן ניט גלויבן, —
אויפן סאמע וועג אנטקעגן קומען אן סוחרים,
אין א רייכער בויד מיט פערד ווי די אדלערס ;
און די סוחרים זאגן צו די זיבן אידן :
„אידן, צו וואס זאלט איר פארן אויף יריד'ן,
אז מירן ביי אייך קויפן די ראזשינקעס מיט מאנדלען,
אז מירן אייך צאלן מיט מזומנ'ע רענדלאך...“
און זיי קלינגען שוין מיט די גאלדענע רענדלאך.
האבן זיך די זיבן אידן שטארק דערשראקן
און זיי נעמען שרייען : שמע ישראל !
איז ווי נאך זיי שרייען שמע ישראל,
הויבן אן ווינטן פויפן און בלאזן,
און די סוחרים ווערן אלע נעלם.

אליהו הנביא

פול זיינע אויגן מיט ליבשאפט און טרויער,
און אויף די ליפן א שמויכל א ליבער,
און אין א פעלצל פארשמעלט ווי א פויער, —
גייט אליהו דורך ארימע שטיבער.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

האָבן די בליצן געפלאַקערט ווי שלאַנגען,
דונערן האָבן געברומט ווי די לייבן,
איז צו דעם וואַלד אליהו געגאַנגען
הויך זיינע הענט צו דעם הימל געהויבן.

— בוימער און חיות און הימלען און תהומ'ען,
מענטשן און ווערים געזאָכערט און הייליק! —
זינט אַ געזאַנג צו זיין אייביקן נאַמען!
קדוש, — אַז הייליק, אַז הייליק, אַז הייליק!

גייט ער אין וואַלד ניט אויף מענטשישע שמעגן.
ברענט דאָרט אַ בוים פון אַ דונער געמראָפן.
ליגט דאָרט אַ וואַלף פון דעם דונער, — ווי רעגן
לעבעדיק בלוט פון זיין וואונד איז געלאָפן.

— ער האָט פאַר פייער באַשאַפן די בוימער,
וואַרעמקייט געבן דער וועלט מיט די קינדער;
ער האָט באַשאַפן דעם וואַלף מיט דעם שומר
פרוואון די שטילינקע שאַף מיט די רינדער!

וועלפעלע, וויין ניט, דו בייזינקער פעטער!
גלעט ער דעם קראַנקן און שטילט זיינע וואונדן,
און מיט אַ קרייטאַך און הייליקע בלעטער
האַט ער די אַפענע וואונדן פאַרבונדן.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און פארן וואַלף שטייט ער לאנג נאָך געבויגן.
בענטשט מיט אַ וואַרט אַז געזונט זאָל ער ווערן.
און ביי דעם וואַלף — ניט קיין וועלפישע אויגן —
ווי ביי אַ קינד מיט געלייטערטע טרערן.

און אין אַ פעלצל פאַרשמעלט ווי אַ פויער
און אויף די ליפן אַ שמייכל אַ ליבער,
און זיינע אויגן מיט ליבשאפט און טרויער
נייט ער צוריק צו די אַרימע שטיבער.

מאָני לייב -- וואַנדרער איבער וואַנדרער

אליהו אין בית-המדרש

אידן זיצן אין בית-המדרש, לערנען תורה אויפן קול.
און א איד וואָס קען ניט לערנען זיצט און הערט ווי אַלעמאַל.

אויפן טיש אַ ליכטל רויכערט, וויגט די שאַטנאָס אויף די ווענט,
לויכט אויף אַלמע, געלע ספרים, אויף די אַלמע בערד און הענט.

און אין דרויסן דרייען ווינטן, דרייען שניי און שוויצע קעלט.
נאָר די אידן לערנען תורה — רוען אין אַן אַנדער וועלט.

עפנט זיך די טיר פון פּאַליש; ווי אַ בעטלער אין דער שטיל,
שאַרט אַריין זיך אליהו, לייגט זיין מאַרבע אויפן דיל,

זעצט זיך ביי דעם אַלטן אויוון, וואַרעמט זיך די קאַלמע פּיס,
הערט זיך צו ווי אידן לערנען — און זיין פנים שמיכלט זיס.

— לערנט, לערנט, פרומע אידן, איר וועט האָבן אייער לוי...
פּלוצלינג שמעלט ער אַן אַן אויער און פאַרנעמט אַ שטיל געוויין.

ניט קיין חיה וויינט אין דרויסן, ניט אין קוימען וויינט דער ווינט,
נאָר פאַר מיילן אין אַ שטיבל וויינט אַ פרוי וואָס גייט צו-קינד.

שאַרט ער זיך אַוועק פון אויוון, נעמט די מאַרבע פונם דיל;
שטיל ווי ער איז אַנגעקומען ווערט ער נעלם אין דער שטיל.

מיט דער מאַרבע אויף דער פלייצע לאָזט זיך אליהו גיין,
אין די ווינטן אין דער פינסטער גייט ער נאָך דעם שטיל געוויין.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

קומט ער צו אן אַרעם שטיבל — אין יסורים און אין זינד,
אן אַ הימער, אן אַ מרייסער גייט אַ יונגע פרוי צו-קינד.

לויפט ער צו די פרעמדע שטיבער — ווי אַ פאַסטוך רופט די שאַף
קלאַפט ער אין די פרעמדע פענסטער, וועקט די ווייבער פונם
שלאַף.

און די ווייבער פון די שטיבער אין דער פינסטער נעמען גיין,
מראַגן מרייסט צו יענעם שטיבל, הילף צו זייער בלוט און ביין.

און אין דרויסן דרייען ווינטן, דרייען שניי און מוימע קעלט,
און די אידן לערנען תורה — רוען אין אן אַנדער וועלט.

און ביים אויוון אליהו וואַרימט זיך די קאַלטע פיס,
הערט זיך צו ווי אידן לערנען און זיין פנים שמייכלט זים.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

אליהו דער קנעכט

מיף אין א וואלד אויף א הינערשער פיסל
שטייט זיך א שטיבל די גרויס ווי א נימל;
שטייט זיך דאס שטיבל פארדרייט און פאררויט,
וואוינט דארט א איד מיט זיין דלות און נויט.

שטייט אויף דער איד נאך אין בלויזן באגינען
ברויט פאר די קינדער אין מארק צו פארדינען,
קומט ער אין מארק און ער קוקט אויף די ווענט
קומט ער אהיים מיט די ליידיקע הענט.

זעט שוין די ווייב ווי זיי זיינען דא אַרים,
טראַגט זי אין משכון פון אלמער די ספרים.
טראַגט זי אין משכון די לייכטער פון שראַנק,
ביז זי פאַר'משכנ'ט איר דרשה-געשאַנק.

קינדערלאַך קליינע דעם הונגער צו שטילן —
טראַגט זי אין משכון דעם מלית און תפילין.
שמעלט זיך דער איד אויפן שוועל אין דער ברייט:
— אונז איז נאָך עפעס פאַרבליבן אין נויט.

איך בין דער טאַטע און איך בין דער שפייזער,
גיב מיר א זאַק וועל איך גיין אין די הייזער...
גייט ער אין הייזער און קוקט אויף די ווענט,
קומט ער צוריק מיט די ליידיקע הענט.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

קינדערלאך קליינע דעם הונגער צו שמילן.
נעמט שוין די מצמץ דעם מלית און תפילין.
לאזט זי דער איד פונם שמיכל ניט גיין,
שמיט ער ביים שוועל מיט א ביטער געוויין :

— האב זיך מיין ווייב איבער הייזער געטריבן
אין אונזער נויט איז נאך עפעס פארבליבן,
פיר פאר קנעכט מיך פארקויפן אין מארק,
איך בין געזונט און מיין כח איז שמאק.

ווערט אינם שמיכל א גרויסע יללה:
נעמט אים די ווייב פאר אן עק פון זיין פאלע,
פירט פאר א קנעכט צו פארקויפן איר מאן.
גיט ער איר נאך אויף אן אייל מיט א שפאן.

און אויפן מארק — מיט די רענדלאך אויף טאצן,
שטייען די סוחרים און דינגען און שאצן,
קויפן זיך קנעכט און פארקויפן די קנעכט,
צאלן מיט רענדלאך מזומן און עכט ...

מראכטן-כאמראכטן די סוחרים דעם אידן.
בעט זיך די ווייב: בין א רענדל צופרידן ...
— אויך מיר א סחורה! — פארדארט ווי א שטרוי,
ווערט איז דיין קנעכט נאך די שאל פון אן איי!

גייען זיי ביידע אהיים צו די קינדער,
גייען זיי ביידע ווי עלנדע רינדער,
זיצן זיי ביידע ביים וואלד אויפן וועג,
וויינען זיי ביטער אויף זייערע מעג.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

האָט אליהו דאָס וויינען פאַרנומען,
איז ער פון ווייטע נסיעות געקומען,
באַרוויס, און יונג אין אַ גויאישער העמד,
קענטיק אַ מענמש וואָס ער קומט פון דער פרעמד.

טרייסט ער זיי ביידן די שווערע געמיטער:
— פינסטער דעם מוימן — דעם אכיון איז ביטער,
איר וועט נאָך לעבן אין נחת און גליק...
און ער נעמט שלעפן פון בוים אַ שמריק.

— איך בין אַ קנעכט פון מיין האַרן אַנטלאָפן,
טעג ניט געגעסן און נעכט ניט געשלאָפן,
טאַמער אין פאַנג וועט מיך האַבן מיין האַר,
וועל איך שוין האַבן מיין פינסטערן שכר.

נעמט אַט די שמריק און פאַרבינדט אין צוויי שליפן,
פירט מיך אין מאַרק פאַר אַ קנעכט צו פאַרקויפן,
לאַזט זיך ניט נאַרן, ווייל גרויס איז מיין ווערט,
מיר איז דאָך סיי ווי מיין קנעכטשאַפט באַשערט!

בינדן זיי ביידע די שמריק אין צוויי שליפן,
פירן זיי ביידע דעם קנעכט צו פאַרקויפן:
איננאַל אַ קנעכט! — האָט דערפרייט זיך דער מאַרק:
דעמבעס די הענט און פון אייזן דער קאַרק.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

האבן די סוחרים זיך לאנג ניט געדונגען,
האבן די גאלדענע רענדלאך געקלונגען,
און פאר'ן קנעכט האט מען תיכף באצאלט
וויפיל דער איד מיט'ן ווייב האט געוואלט.

טרייסט ער זיי ביידן די שווערע געמיטער ...

אליהו גיט עסן די טויבן

אין דער שעה ווען דער צער און דער אומגליק
פארלירן די שליטה אויף מענטשן,
קומט צוגיין אויפן מארק אליהו,
אויף דער פלייצע א זעקל מיט גרויפן,
געבן עסן פון מארק אלע טויבן.

— קומט אהער אלע פארכטיקע טויבן,
געהייליקטע פייגל פון פרידן! —
און ער שיט אויפן שניי ווי א זייער
פון זיין זעקל מיט אפענע הויפנס
פאר די טויבן די ברוינלאכע גרויפן.

קומען אן פונם מארק אלע טויבן;
זיי קומען מיט פארכטיקן ברומען
און זיי רינגלען ארום אליהו;
און זיי קלייבן פון שניי אויף די גרויפן
און זיי פלאמערן אויף זיינע אקסלען.

און אז פלוצלינג פארנעמט אליהו
פון ערגעץ א רוף פון סכנה, —
טרייבט ער אפ מיטן זעקל די טויבן,
טוט זיין בארד אין דער זון נאר א טרייסל,
און ווערט נעלם אין שניי אין די ווייטן.

דער קאר גער [א מעשה/לע]

האָב איך מיר אַ קאַץ אַ ווייסע,
הייַט זי מיר מיין הויז.
האַט מיין קאַץ געהערט די מעשה
פון אַ קלוגער מויו ;

יענע איז אַרײַנגעפאַלן :
ווייס זי אַז מיין קאַץ
איז אויף מעשיות גאַר אַ בעלן.
טוט זי זיך אַ קראַץ :

— וועל אַ מעשה דיר דערציילן —
אויב דו לאַזט מיך אַפּ —
פון אַ קאַרגן אין די היילן ...
אַבער הער מיט קאַפּ !

זיין איך מיר אַזוי ביים אויוון,
וואַרעם זיך די קני :
— ביזט אויף מעשיות דאָך אַ מבין —
ווי געפעלט דיר די ? —

זאָגט צו מיר מיין קאַץ די ווייסע,
און אַ צענטל טייל
מיר פאַרציילט פון יענער מעשה,
אַט ווי איך דערצייל.

* * *

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

וואוינט דער קארגער אין א מויער,
אין א מיפן מאָל.
הענגען שלעסער אויף זיין מויער,
פון דעם שטארקסטן שטאָל.

אין דעם מויער — זיבן מירן,
שלעסער — אז ניט צייל;
און ניט צייל די טרעפּ וואָס פירן
אין אַ מיפער הייל.

דאַרטן שמייט אַ שטול אַ הויכער.
און עס צאָנקט אַ קנויט,
און דער קאָרגער זיצט אַ בלייכער,
זיפצט אין שווערער נויט.

רענדלאַך — אַנגעשטאַפּטע פעסער,
אַנגעפאַקט די הייל;
אויף די פעסער הענגען שלעסער,
שלעסער — אז ניט צייל!

נאַר געכויגן זיינע פלייצעס,
זיצט ער זיך און וואַכט,
היט כסדר זיינע אוצרות,
היט זיי מאַג און נאַכט.

קלעפן אים פון שלאָף די אויגן—
שלאָפן — אַ געשעפט.
שרעקט זיך שלאָפן זיך צו לייגן,
מאַלע וואָס עס טרעפט.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

אזוי זיצט ער כמה יארן,
ביז ער ווערט שוין אלט,
ביז זיין באַרד איז גרוי געוואָרן,
און די אויגן קאלט.

ביז — פון דאַרטן, צי פון דאַנען,
ווי אַ בייזע שטרעק —
ווייס דער גוטער יאָר פון וואַנען
אים באַפאלט דער שלאַף.

זעט דער קאַרגער אז ס'איז בימער,
אז ער ווערט שוין שוואַך,
אז ער דאַרף אַ גוטן הימער,
וואָס זאָל האַלטן וואַך.

איז דעם קאַרגן אַבער בימער;
אַליץ איז דאָ אין קאַן, —
מאַמער גנב'עט וואָס דער הימער, —
איז וואָס זאָל ער מאַן?

קנייטשט ער טיף דעם אַלטן שמערן,
ביז עס פאַלט אים איין;
אז דער הימער דאַרף ניט הערן: —
זאָל אַ טויבער זיין.

נאָר אַ טויבער האַט דאָך אויגן, —
קלערט ער און ער קלערט:
וואַלט אַ בלינדער בעסער טויגן,
נאָר אַ בלינדער הערט ...

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

איז דעם קארגן ווידער ביטער.
ביז עס פאלט אים איין:
טויב און בלינד זאל זיין דער היטער!
און אזוי זאל זיין!

וואו די מאה — דארט די דעה:
מיט א בעטל זאק,
מיט דער היטל ביז דער פאה,
— אין א לייבסערדאק,

גייט דער קארגער נאך א היטער
אין דעם מארק ארויס.
שטייען היטער ווי די ריטער:
קלייב א היטער אויס!

האט דער קארגער זיך דערשראקן;
— היטער ניט פאר מיר!
כ'דארף א בלינדן טויבן פלאקן, —
איך בין ניט קיין גביר ...

וועמעס בייטל איז געשוואלן —
יענעמס בייטל צאלט:
ניט פאר מיר אייך צו באצאלן,
וואס איר וואלט געוואלט ...

גייט דער קארגער דורכ'ן עולם,
און אט זעט ער דארט:
שטייט א בלינדער ווי א גולם,
מיט א ווייסער בארד.

גייט דער קארגער צו צום הימער ...

מאנז לייב -- וואונדער איבער וואונדער

רעדלאך — קעפ אויף קעפ געבויגן,
שטייען גומע לייט ;
און דער בלינדער גלאַצט די אויגן,
רופט צו זיי און שרייט :

— מענטשן, נעמט מיך פאר א היטער !
איך בין טויב און בלינד,
בין א היטער א געניטער,
וויי איז מיר און ווינד !

גייט דער קאָרגער צו צום היטער,
שרייט צו אים אַרײַן ;
— אוי דו היטער, דו געניטער,
וועסט מיין היטער זיין !

און ער נעמט אים פאר די פאלעם,
און דער בלינדער גייט ;
לאַנגע פאלעם ווי דער גלות,
זיבן זעק די ברייט.

פירט ער אים צו זיך אין מויער,
פירט אים דורכ'ן מאַרק,
און ער שרייט אים אויפ'ן אויער :
— דו געפעלסט מיר שטאַרק !

אַלע זיבן יאָר אַ רענדל —
ווייס נאָר איין און אויס,
אַדער אויף אַ דאַרן שפענדל
וואַרף איך דיך אַרויס !

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

מאמע וועל איך פאלן שלאפן,
און איך שלאף שוין זיס,
און אז עפעס וואס גערשאפן, —
קיצל מיר די פיס.

עסן? — וועל דיר געבן עסן
פויגל-מילך א בלאז;
מאמע וועל איך זיך פארגעסן —
שנעל מיר אין דער נאז!

אויב דו קאנסט קארטאפל שיילן, —
וואלט אויך ניט געשאדט ...
— שייך — מיין שיילן — איבער פוילן
האט א שם געהאט ...

ברענגט דער קארנער אונזער הימער
אין דער טיפער הייל:
— היט דו הימער, דו גענימער,
און קארטאפל שייל!

שיילט דער הימער די קארטאפל —
און דער קארנער עסט.
ווערט דעם הימער זייער שפל:
ניט קיין שלעכטע קעסט ...

— באלעבאס, איך וואלט געגעסן
פויגל-מילך א בלאז —
נאר דו האסט אויף מיר פארגעסן, —
שמעל זשע אן דיין נאז!

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

— גומ, איך שמעל די נאָז דיר אונמער...
און דער הימער שנעלמ,
ביז די נאָז ווערט רויט ווי צונמער,
נאָר דער קאָרגער קוועלמ:

— איצמער הימ און איך וועל שלאָפן,
זאָג דיר ווידער אָן; —
מאַמער עפעס וואָס געמראָפן, —
ווייסט דאָך וואָס צו מאַן.

נאָך אַ מאָג אזאָ אַ שווערן
שלאָפּט דער קאָרגער איין.
הימ דער הימער גומ און גערן
ווי ס'באָדאָרף צו זיין.

די גנבים און גולנים
פילן זייער שרעק,
און זיי ליגן זיך הפנים
ערגעץ אין אַ העק.

טרעפט גאָר אזאָ אַ בין אַ פלימער
פלאַמערט דאָ און דאָרט,
און זי טוט אַ ביס דעם הימער
אין אַ ווייכן אָרט...

— ע... גולנים... — מראַכט דער הימער,
קראַצט ער זיך דעם ביס,
און צום קאָרגן, אַ גענימער,
קיצלמ אים די פים.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

שפרינגט דער קארגער אויף אין צארן :
— ווי, און וואס און ווען ?
איז אים תיבה גוט געווארן :
אלץ איז ווי געווען.

שטייען פולע אלע פעסער
און עס צאנקט דער קנויט.
קוקט ער איבער אלע שלעסער,
און ער זיפצט אין נויט.

און א מיזל שלעפט א שטיינדל
צו איר לאך אין דיל,
זעגט דעם שטיינדל מיט איר ציינדל
ווי א שמילע גריל.

גייט דער קארגער ווידער שלאפן
און דער הימער היט.
— האב א הימער אנגעטראפן,
בעסערס דארף איך ניט.

עסן וועט ער מיר ניט קאסטן ...
מילא ... קאסט ער נאר,
נאר א רענדל א פארדאסטן
אלע זיבן יאר ...

גייען זיך אזוי די יארן,
איז דעם קארגן וואויל,
נאר זיין נאז איז אים געווארן
ווי א גרויסע קנויט.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און דער הימער שיילט קארטאָפּל,
עסן — עסט ער ניט:
כאַטש פון הונגער איז שפל,
נאָר ער שמייט און היט.

אָפּגעדינט די יאָר די זיבן,
דאַרף דער הימער גיין.
צוגעגרייט זיך, צוגעקליבן
און ער בעט זיין לויזן.

ווערט דעם קאַרגן זייער בימער.
אים באַפּאַלט אַ שרעק:
אי אַ רענדעל, אי דער הימער
גייען אים אַוועק...
— גיין זיך אויף דער עלטער טרייבן...
אפשר ווילסטו נאָר
נאָך אויף זיבן יאָר פאַרבלייבן?
וואָס איז זיבן יאָר?

וועל דיר נאָך אַ רענדל געבן,
איינס און איינס איז צוויי. —
אַ מיר וועלן נאָר דערלעבן —
דעמאַלט נעם און גיי!

לאַזט דער הימער זיך ניט ריידן:
אַ ווער שמועסט גאָר...
ווייל ס'איז ליב און ניהאָ ביידן —
איז נאָך זיבן יאָר!

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

האָט זיך גאָר נישט ניט געכימזן —
ניט געוועזן כדאי ;
כלייבט דער הימער ווימער הימזן
און ער איז געמריי.

און ווי פריער שיילט קארטאָפּל,
עסן — עסט ער ניט,
כאַטש פון הונגער איז אים שפּל,
גאָר ער שמייט און הימ.

און זיין שנעלן אויף דער עלטער
ווערט פאַרבכעסערט אויך,
אין די גאָז דעם קאַרגן שנעלט ער,
אַזש עס גייט אַ רויך.

און ביים קאַרגן דורך די יאַרן
וואַקסט די גאָז אים אים,
ביז זיין גאָז איז אים געוואָרן
ווי אַ קירבעס גרויס.

וואַלט ער וואָס אין דרויסן דאַרפן —
לאָזט די גאָז ניט גיין, —
סיידן נעם די הייל צעוואַרפן,
ווייל די טיר איז קליין.

זאָל די גאָז אים וואַקסן גרעסער,
דאַס איז אים די שמראָף ! —
גאָר מיר ווילן הערן בעסער,
ווי געוועזן דער סוף.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

אך, דער סוף איז גאר ניט פריילאך!
אין דער הייל, אין דיל,
האָט געוואוינט אַ מויז אַ מלך,
רואיג, שאַ און שמיל.

איינמאל אין אַ מאָג אַ שיינעם,
פאַרט די מויז צוגאַסט
צו די מייז מלאכים שכנים,
ווי אַ מלך פאַסט.

און וואהין זי איז געקומען,
און אין וועלכן קאַנט,
האָט מען פיין זי אויפגענומען,
מיט אַ ברייטער האַנט.

אויבן-אָן איז זי געזעסן
און געטרונקען וויין,
ניס געקנאַקט און טאַרט געגעסן
כיז אין מאָג אַריין.

אַז מען איז שוין גרייט צו פאַרן —
וואַרט די פור כיים הויף —
אונזער מויז איז ברייט געוואָרן,
און זי שמעלט זיך אויף.

— איצט פאַרבעט איך אין מיין נאַמען:
אַלע ליבע געסט,
זיינען אין מיין הויף ווילקאַמען, —
נימל — ניט פאַרגעסט!

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

איז די מויז אהיים געקומען.

רופט זי אירע מייז:

אלע מייז צונויפגענומען

אין אן ענגען קרייז:

נעמט זי מיטן פיסקל דרייען.

פירן מיטן עק

אז די מייז צעטומלט שטייען.

ציטערן אין שרעק.

און אליין — זי ברענט אין צארן:

— וואס געווען — געווען! —

בין אין הויפן אומגעפארן.

האב זיך אנגעזען. —

דארף זיך אייער מלך שעמען? —

נימל קומען געסט,

קומט מיר אויס זיי אויפצונעמען

אין אזא מין געסט!

ניט קיין לאך מיט זיבן שפענדלאך,

זוי א פייג די גרויס, —

נאר א פאלאץ — גאלד און רענדלאך,

בויט מיר תיבה אויס!

בויט א פאלאץ פון פאלאצן —

פריער קוקט און מעסט —

אז פון קנאה זאלן פלאצן

אלע מיינע געסט...

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

לויפן אום די מייז פאר'סמ'טע,
זוכן גאלד אין מיסט,
און פארטרויערט און פארפלאמטע
זוכן זיי אומזיסט.

זעט אַ מייזל זייער טרויער: —
— זעט ווי איך בין קלוג! —
ביי דעם קארגן אין דעם מויער
איז דאָ גאלד גענוג.

רענדלאך האָט ער פולע פעסער,
אַט אַזוי די הויך! —
נאָר ער האָלט זיי אונטער שלעסער,
האַט אַ הימער אויך!

נעמען זיי פון פרייד זיך קוליען:
— גאַט האָט דיך געבראַכט!
און זיי טאַנצן און זיי הוליען
ביז עס קומט די נאַכט.

גייט ביינאַכט דער קאַרגער שלאָפן
און דער הימער היט, —
זיינען מייז דאָ אַנגעלאָפן
מיט די שטילע טריט;

מיט די נעזלאַך, מיט די חנ'דלאַך,
שמעקן זיי דעם דיל,
און די פעסער מיט די ציינדלאַך
זעגן אין דער שטיל.

און זיי נעמען רענדלאך שלעפן,
שלעפן אלץ ארויס;
און זיי בויען און זיי קלעפן
זייער פאלאץ אויס.

בויען, קלעפן, זעגן, פיילן,
ברענט זיי אין די הענט;
גאלד — די דילן, גאלד — די זיילן,
גאלד — די אלע ווענט.

נימל איז דער פאלאץ פארטיק.
קומען אן די געסט
און זיי גאפן: ווי גרויסארטיק! —
כאטש די קנאה פרעסט...

מאַני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

מאַנצן געסט אין אלע זאלן,
טרינקען, קנאקן ניס,
כיו די אלע מיין צעפאלן
שכור פון די פיס.

ווען זיין אומגליק האָט געטראָפּן,
איז אין יענער צייט
אונזער קאַרגער זיך געשלאָפּן
אויף זיין רעכטער זייט.

און דער הימער דער גענימער,
וואו איז ער געווען? —
ניט געהערט האָט אונזער הימער
און האָט ניט געזען.

ווייל דער הימער איז געשטאַרבן
נאָך אין יענער נאַכט;
איז געשטאַרבן ווי אַ קרבן,
ניט פאַר אונז געדאַכט.

פרעג אַ קשיה אויף אַ מעשה :
איינע פון די מיין
זעט : עם שמיים אַ באַרד אַ ווייסע
פון אַן אלטן גרייז,

ווייל זי אַפּטאָן דאָ אַ שפיצל :
טוט איר עק אַ צי,
ניט דער ווייסער באַרד אַ קיצל,
און — זי איז ניט הי.

און דער הימער שיילט קארטאָפּל ...

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

צי איז ער פון שרעק געשמארכן —
צי פון הונגער שוואך —
נאָר געשמאָרכן ווי אַ קרבן.
ערלאַך, אויף דער וואַך.

ווען די מעשה איז פארלאפן,
איז אין יענער צייט
אונזער קארגער זיך געשלאפן
אויף דער לינקער זייט.

און אז ער איז אויפגעשמאנען, —
נו, האָט ער געהאַט!
— תיכף האָט ער דאָ פאַרשמאַנען : —
עפעס איז ניט גלאַט.

רייכט ער זיך די אַלמע אויגן :
זעט ער : אויפ'ן דיל
ליגט דער הימער אויסגעצויגן
טויט, ווי טויטע שמיל.

לויפט ער פרוואון אַלע שלעסער,
אַלע זיינען דאָ :
נאָר די רענדלאַך אין די פעסער
זיינען שוין ניטא!

וויל ער לויפן שרייען, וועקן
מיט אַ גרויס געוויין,
בלייבט אין מיר די נאָז אים שמעקן.
וויל די מיר איז קליין.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

איז ער דאָרט אזוי פארבליבן
מיט דער נאָז אין מיר.
שטייט אַ מאַג און דריי און זיבן, —
וויפיל איז דער שיער?

וויינט ער אויף זיין מזל ביטער,
בלייבט ער מיט אַ נאָז;
עסן — עסט ער וואָס זיין היטער —
פּוּיגל מילך אַ בלאַז.

* * *

בעת עס איז דעם קאָרגן ביטער
מיט זיין גרויסער נאָז —
און ער עסט נאָר וואָס זיין היטער
פּוּיגל מילך אַ בלאַז —

נעם איך מיר מיין נאָז כאַטאַפּן...
מוחל אַזאַ סוף!
און חלילה ניט צו כאַפּן
אונזער קאָרגנ'ס שטראַף, —

האַב איך מילך אַ פולע שיסל
פאר מיין קאַץ דערלאַנגט.
האַט זי מיר דערלאַנגט איר פיסל
און האַט מיר באַדאַנקט.

דער נאָר

[אַ מעשה'לע]

אַ מחנה מיון מאַכטער עטלען

זינגט-זשע קינדער אלע פריילאך,
פון דעם מלך אלי-מלך ;
פון זיין מאַכטער מלא חן,
שענער פון דעם מלך'ס קרוין. —
ווי די מאַכטער פון דעם מלך
האַט געמאַכט זיין עלטער פריילאך —
נאַכדעם זינגען מיר דערפאַר
אונזער ליד פון אונזער נאָר !

איז אַמיל-אַמאַל, פאַרצייטן,
ערגעץ אין אַ לאַנד אַ ווייטן,
אין אַ שטיבל זיבן שפּאַן.
האַט געוואוינט אַן אַרימאַן ;
האַט געוואוינט מיט ווייב און קינדער,
מיט אַ טאַטן — שוין אַ בלינדער ;
מיט דער פיפּנדיגער נויט —
ווי אַ הונט וואָס אויף דער קייט.
איידער ערגעץ אין אַ פענצטער
לייכט אַ פייערל אַ קלענסטער,

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

מיט'ן קריי פון ערשטן האן, —

טוט דער ארימאן זיך אן :

טוט ער אן די אלטע שמאמעס

און די שטיוועל היילע לאמעס,

און ער דאווענט אפ געשמאק,

און ער נעמט זיין גרויסע האק.

איידער ערגעץ איז א שכן

פון זיין שלאף ארויסגעקראכן,

גייט ער שוין אין וואלד אריין,

בויגט די מידע פלייצע איין,

האקט ער שפענער, — צו פארקויפן

איבער פרעמדע ווייטע הויפן.

האקט ער שפענער מיט דער האק,

און פארבינדט זיי אין א פאק.

און אין שמיבעל, — אז די קינדער,

קליינע הונגעריגע רינדער, —

פלעגן אויפשטיין מיטן מאג,

פלעגן אויפשטיין מיט א קלאג,

פלעגן בעטן : — עסן, עסן ! —

איז אין ווינקל זיך געזעסן

זייער פייפנדיגע נויט

און זי האט זיך שטארק געפרייט.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

זי פלעגט אין איר ווינקל זיצן,
מיט די בייזע אויגן בליצן,
גלעטן זיך דעם שווארצן עק,
מיטן צונג זיך א באַלעק,
אין אַ פּיפּל אים פאַרשטייפּן,
און פלעגט פּיפּן, פּיפּן , פּיפּן,
פון פּרימאַרנן ביז ביינאַכט,
פּיפּן, — אַז ניט-דאָ-געדאַכט !

איז דער עלטסטער פון די קינדער —
פון די הונגעריגע רינדער,
און צו טאַמע מאַמע'ס צער —
איז געווען אַ גרויסער נאַר ;
ניט צו לערנען פון אַ גרויסן,
טאַן וואָס טאַמע-מאַמע הייסן,
אַדער עפעס טאַן אַליין,
ניט אין חדר לערנען גיין,
ניט צו בעטלען מיטן בלינדן,
ניט אַ קאַץ אָן עק פאַרבּינדן.
האַט מען אים גערופן נאַר :
נאַר דעם קוימען גיי פאַרשפאַר !

איינס האָט נאַר געקענט דאָס אינגל :
ער פלעגט צוציען דעם צינגל,
צו די ליפּן צוגעדרייט,
ווי די פּיפּנדיגע נויט

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

אין א פיפל אים פארשטייפן,
און פלעגט נעמען פייפן, פייפן
ווי א וואונדערליכע פלייט
אלע לידער פון דער נויט.

און אין שמיבל, — אלע קינדער,
מאמע-מאמע און דער בלינדער
און די שכנים — קינד און קוים, —
הארבן, הערן פון דער נויט
ווי ער פייפט די אלע לידער:
און אין אלע, אלע גלידער
פרייד צעגייט און טרייסט צעגייט,
זייער לעבן ווערט דערפרייט.
צער און צרות ווערן גרינגער,
אלמע, גרויע ווערן אינגער,
קינדער בעטן ניט קיין ברויט,
אינם ווינקל שמומט די נויט,
און א מיידל זעט איר חלום, —
ווי איר חתן קומט בשלום.
און דער בלינדער זעט די שוין. —
אזא וואונדער פלעגט עס זיין.

אפגעפייפט, — דער נאר ווי שמענדיק
נעמט ער בלאזן ווי אן ענדיק,
נעמט ער קרייען ווי א האן,
רייסט זיך אויפן העכסטן צאן.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

פרעמדע מענטשן קוקן, לאכן
ווי ער טוט זיך נאריש מאכן,

לאכן זיך אין בארד אריין:
וועט קיין לייט פון אים ניט זיין...

אבער מיט א זיפן א שווערן,
אפטער נאך מיט שמילע טרערן,
זאל קיין פרעמדע אויג ניט זען —
ווייל ס'איז זייער בראך געווען. —

פלעגן טאטע-מאמע קלאגן,
קלאגן, און אין הארצן טראגן

זייער בראך און זייער צער,
זייער צער פון זייער נאר.

און דער נאר — ער וואקסט אויף הייוון;
קליין פאר אים דער אויפ'ן-אוייוון,

שוין פאר אים דאס שטיבל קליין;
דארף ער שטיין צי דארף ער גיין —

נעמט זיין קאפ דעם באלקן שפארן,
און דעם נאר — אים זאל עס ארן.

נאר ווי גרויס עס וואקסט דער נאר,
וואקסט דער טאטע-מאמע'ס צער.

ניט אין נחת, ניט אין פריידן,
נעמען טאטע-מאמע ריידן

וועגן תכלית פונם קינד, —
ווייל א קינד איז ניט קיין רינד —

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און זיי ריידן און זיי קלערן,
קלערן, קלערן און באקלערן:

אין דער ווייטער וועלט אריין,
זאל דעם אינגל'ס תכלית זיין!

טוט דער טאטע אויס א שמאטע,
מאמע לעגט אויף דעם א לאטע

און מען טוט דעם נאר עס אן.
איז דער נאר שוין אנגעטאן.

און מען גיט אים ברויט פארדארטן
און א גראשן געלט א הארטן.

— גיי געזונט! און טרינק און עס!
טאטע-מאמע ניט פארגעס!

אן געוויין און אן פאריבל,
גייט דער נאר ארויס פון שטיבל,

גייט און קייט דעם דארן ברויט
גייט ער זיך געזונטערהייט.

קאלט און ווינטיג איז דער מארגן.
נאר דער מארגן האט דערווארגן

אלע ווינטן ביי דעם פלויט,
ליגן אלע ווינטן טויט.

און דער קלויסטער ווי א גולם
שטייט פארריסן מיט זיין צלם

איבער שטיבער אין דער הויך;
פון א קוימען דרייט א רויך.

מאַני־לייב -- וואונדער איבער וואונדער

בילט אַ הינטל פאַר אַ מויער,
מיט אַ מאַרבע קריכט אַ מויער.
און דער נאַר — ער גייט און גייט
אין דער ווייט און אין דער ברייט.

זינגט-זשע קינדער אַלע פריילאך
פון דעם מלך אלי-מלך!

פון זיין טאַכטער מלא חן
ווי די זיבען זונען שיין.

פון דעם נאַר וואָס איז געבליבן
ווי דער ווינט אין פעלד געטריבן!
טאַקע זינגען מיר דערפאַר
אונזער ליד פון אונזער נאַר!

ווי די ווינטן ווייען פרייע —
האַט איר נאַרע יעדע חיה,
יעדער פויגעל האָט זיין נעסט —
האַלט די פייגעלאַך אויף קעסט;
אויך די שלאַנגען האָבן היילן;
אויך די פיש, וואָס ניט צוציילן,
האַט איר וואַסער און איר טייך,
ווייל די גרויסע וועלט איז רייך.

און דער נאַר — ער איז געוואקסן
אין זאָווייען און אין שלאַקסן,
וואו גענעכטיגט, וואו געטאַגט,
וואו געפלאַגט און וואו געיאַגט.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

נאָר זיין שפייז האָט אויך דער וואָרים,
אויך דער וואָרים פון די קברים ;

און דער נאָר — כאַטש ניט צו-זאָט,
ברויט און וואַסער האָט געהאַט.

הינטער לאַנען, הינטער פעלדער,
הינטער טייכן, הינטער וועלדער,

ליגן אין גאַסס ווייט און ברייט
די ישובים אויסגעשפּרייט,

מיט בית-עולםס, און מיט קברים,
שטיבער, שולן און קלייסטאָרים

מערק און הויפן, הינט און קי,
און מיט בלאַטעס ביז די קני.

לעבט מען, קריכט מען אין די בלאַטעס; —
אידן פרומע אין קאַפּאַטעס,

גוים מיט די הוילע קעפּ,
גויעס מיט די לאַנגע צעפּ.

כלה-מיידלאַך ווי די קנױדלאַך
אין געבלומטע ברייטע קליידלאַך,

בחורימלאַך אויף טאַטנעס ברויט
מיט די פּיאַות'לאַך פּאַרדרייט,

קינדער באַרוויסע ווי העזלאַך
מיט די בעזלאַך פון די נעזלאַך,

בלינדע בעטלער מיט די זעק,
און די וויבער מיט די פעק, —

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

גאט זאל נאָר פרנסה געבן,
גרויסן נחת צו דערלעבן, —
לעבט מען אויף דער שיינער וועלט
מיטן דלות אויסגעשטעלט.
יענער אַקערט, יענער האַנדלט,
יענער לערנט, יענער וואַנדלט,
יענער האַקט און יענער נייט,
און מען עסט דעם שטיקל ברויט.
און דער נאָר — ווי אויסגעשניטן —
מיט דער אַקס צי מיטן שליטן,
שקאַצט קומט! — אַ גאַסט איז דאָ! —
קומט ער אין אַ גומער שעה.

עפענען זיך אלע הויפן,
פון די הויפן קינדער לויפן,
פייפן, שרייען נאָך דעם נאָר:
נאָר, דעם קוימען גיי פאַרשפּאַר!
און דעם נאָר — אים זאל עס אַרן;
לאַזט דעם נאָר זיך צוצושפּאַרן,
וועט ער ווייזן וואָס ער קען,
אַז אַזוינס איז ניט געווען!

האַק און פאַק און אלע זאַרנן
לאַזט מען איבער באלד אויף מאַרנן,
און אין מאַרק צי אין אַ הויף
קלייבן מענטשן זיך צונויף.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און דער נאר — ער פייפט שוין ווידער,
פייפט און פייפט די אלע לידער
ווי א וואונדערלאכע פלייט
אלע לידער פון דער נויט.

שווייגן שמילנקע די אינגלאך,
בייסן מיט די ציין די צינגלאך,

און די גרויע, קלונגע לייט
שמייכלען, זיפצן אין א זייט.

מיידלאך קוקן פון די שויבן
און זיי כליפען ווי די טויבן.

ווייבער ווישן היין און הער
מיטן פארטאך זייער טרער.

און דער הענדלער מיט זיין האנדל,
און דער דרייער מיט זיין וואנדל,

און דער שוסטער מיט זיין אָל,
און דער חזן מיט זיין קול,

און דער שניידער מיט זיין נאָדל,
און דער יחסן, און דער גדול,

און דער פויער מיט זיין האַק,
און דער בעמלער מיט זיין זאַק, —

אלע שמייען האַרכן, הערן,
שלינגען אין דער שמיל די טרערן,

ווייל דאָס האַרץ איז זיי דערפרייט,
ווייל זיי ווייסן פון דער נויט.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

אָפגעפּייפּט — אַ נאַר ווי שטענדיק,

נעמט ער בלאָז ווי אַן ענדיק,

נעמט ער קרייען ווי אַ האַן,

רייסט זיך אויפן העכסטן צאָן.

מוזן פרעמדע מענטשן לאַכן

ווי ער טוט זיך נאַריש מאַכן.

נאַר מען גיט אים ברויט צו זעט

און אויף נאַכט אַ האַרטע ברעט.

און דער נאַר — אַ יונג מיט ביינער —

וואַקסט ער ווי אַ בויס אַ שיינער,

און זיין שם ווערט אויך פאַרשפּרייט

אין דער ווייט און אין דער ברייט.

ווייט, אויף זיינע וועגן-שמעגן,

קומען אָפּט דעם נאַר אַנטקעגן

פון דער ברייט און פון דער ווייט

פרעמדע לייט און בעמלער-לייט,

מיט די בערד און מיט די טאַרבעס,

מיט די טאַרבעס אויף די האַרבעס,

שטויב און שמאַטעס אויף די לענד

און מיט קוליעס אין די הענט.

נעמען זיי אַראָפּ די טאַרבעס,

גלייכן אויס די מידע האַרבעס,

יעדער איינער זיפצט זיך אָפּ,

לאָזט זיך אויף דער ערד אַראָפּ.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און דער נאר — ווי אויסגעשנימן —
זיצט ער שוין מיט זיי אין מיטן,
איז מיט זיי שוין איינס מיט צוויי,
עסט מיט זיי און טרינקט מיט זיי.

אָפּגעזיפּצט און אָפּגעגעסן —
ווערן צרות באַלד פאַרגעסן,
גלעט מען זיך די בריימע בערד,
ליגט מען רוען אויף דער ערד.
שמועסט מען פון וויימע וועגן,
פונם וואַגלעניש אויף שטעגן;
מענטשן האַבן אַלץ געזען,
וויימע וועלטן אויסגעווען,
ביז דער שמועס ווערט דערעסן,
און דער נאר איז דאָ געזעסן,
בעט מען: — פייף אונז עפעס נאר,
און פאַרטרייב אונז אונזער צער!

און דער נאר — ער פייפט שוין ווידער
פייפט און פייפט די אַלע לידער,
ווי אַ וואונדערלאַכע פלייט
זיינע לידער פון דער נויט.

אַלע שווייגן, האַרען, הערן:
איינעם קייקלען זיך די טרערן
אויפן באַרד און צו די פיס.
און אַ צווייטער שמייכלט זיס;

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

איינער זיינע אויגן זשמורעט,
איינער זיינע ברעמען כמורעט,
און נאך איינער מיט צמאל
וויינט פון גוטסקייט אויפן קול.

אפגעפייפט — דער נאר ווי שמענדיג,
נעמט ער בלאזן ווי אן ענדיק,
נעמט ער קרייען ווי א האן,
רייסט זיך אויפן העכסטן צאן.

פרעמדע מענטשן מוזן לאכן
ווי ער טוט זיך נאריש מאכן.
נאר זיי דארפן ווייטער גיין,
לאזן זיי דעם נאר אליין.

און דער נאר — א יונג מיט ביינער,
וואקסט ער ווי א בוים א שיינער,
און זיין שם ווערט דאך פארשפרייט
אין דער ווייט און אין דער ברייט.

אויף די ברייטע, ווייטע שליאכן
פירן סוחרים גומע זאכן

אויף יריד'ן און אויף מערק,
גומע זאכן גאנצע בערג.

און אויף מערק און אויף יריד'ן,
קומען סוחרים, קומען אידן,

און מען טומלט און מען לויפט
און מען קויפט און מען פארקויפט.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

סוחרים האנדלען, שרייען, דינגען
מזומנים רענדלאך קלינגען.

מיט דער מאַס און אויף דער וואַג;
און אזוי אַ גאַנצן מאַג.

און דער נאַר — ווי אויסגעשניטן —
דרייט זיך דאָ אַרום אין מיטן.

ניט ער קויפט און ניט ער שרייט, —
האַלט אַ שטיקל ברויט און קייט.

ביז מען נעמט די פורן שפּאַנען.
ווער מיט פּערד און ווער מיט באַנען, —

און אַן אַרימאַן אַ איד
שלעפט צופּום זיך פּון יריד.

אַלע זוכן אַפּצורוען:
סוחרים ווייסן וואָס זיי טוען.

קומען נאָך אזוינע טעג...
וויאַ, צו קרעטשמעס אויפ'ן וועג!

און אין קרעטשמעס זיצן אידן,
סוחרים אידן פון יריד'ן,

סוחרים ווי די בערן גרויס,
אַ עס שלאַגט פון זיי אַ שווייס;

זיצן מיט פאַרשוויצטע נעזער,
טרינקען בראַנפן פולע גלעזער.

עסן מיט אַ פולן מויל
ביז מען גענעצט זאָט און פויל.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און מען שמועסט פון יריד'ן,
מיט די ליולקעס און צופרידן.
און דער נאָר — ווי איינס מיט צוויי —
עסט מיט זיי און טרינקט מיט זיי.
און מען וויל די צייט פאַרטרייבן, —
שולדיג וועט מען דאָ ניט בלייבן;
— פייף אונז נאָר! זאָל פריילאָך זיין!
זאָל אונז ביז אין ריפ אַריין!

און דער נאָר — ער פייפט שוין ווידער,
פייפט און פייפט די אַלע לידער
ווי אַ וואונדערליכע פלייט,
אַלע לידער פון דער נויט.

סוחרים גרויסע ווי די בערן,
זיצן טרויעריק און הערן,
קוקן צו דער האַרטער ערד,
קליען זיך די לאַנגע בערד,
און פאַרשעמט די קעפּ געבויגן
ווישן טרערן פון די אויגן,
אַז דאָס האַרץ פאַרגייט אין פרייד,
אַז עס נעמט זיי אָפּ די רייד.

קראַצט אַ סוחר זיך דעם שיימל,
שלעפט אַרויס זיין גרויסע ביימל,
זוכט אַ גראַשן אָדער צוויי, —
און אַ צווייטער אויך אַזוי.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און דער נאר — א נאר ווי שמענדיג, —
שמיים און בלאזט שוין ווי אן ענדיק,
נעמט שוין קרייען ווי א האן,
רייסט זיך אויפן העכסטן צאן.
פרעמדע מענטשן מוזן לאכן,
ווי ער טוט זיך נאריש מאכן:
אך, דו נאר, און אך דו נאר!
נאר דעם קוימען גיי פארשפאר!
נאר זיי דארפן שלאפן גיין,
לאזן זיי דעם נאר אליין.

נאר דער נאר, — א יונג מיט ביינער,
שטאלטנע ווי א בוים א שיינער,
און זיין שם איז דאך פארשפרייט
אין דער ווייט און אין דער ברייט!

זינגט-זשע קינדער אלע פריילאך,
פון דעם מלך אלי-מלך!
פון זיין טאכטער מלא חן,
ווי די זיבן זונען שוין.
ווי די טאכטער פון דעם מלך
האט געמאכט זיין עלטער פריילאך!
וועלן מיר צום סוף דערפאר,
זינגען ווידער פון דעם נאר!

אך, ווי קען מען זינגען פריילאך,
אז דער מלך אלי-מלך

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

איז אין טרויער און געוויין ;
אז זיין טאכטער מלא חן.

טרויסט פאר זיינע אלטע יארן,
ווי א טויב איז קראנק געווארן !

ליגט אין בעט פון עלפנבין
ווי די זון וואס דארף פארגיין,

ווי א שטערן אויסגעלאשן,
אפגענומען האט איר לשון,

ליגט די אויגן צוגעמאכט
און פארשלאסן ווי די נאכט.

אין א לויטערן פרימארגן,
ווען פון וואלקנדלאך פארבארגן

אין איר פולן שיין און גרויס,
פון איר פומער-פאס ארויס,

איז די זון ארויסגעאנגען, —
איז די בת-מלכה געגאנגען

שיין — נאר מיט דער זון צוגלייך —
באדן זיך אין שטילן טייך.

איז די זון ארויסגעאנגען, —
איז די בת-מלכה געגאנגען ;

זיבן דינסטן גייען מיט,
הימן אירע שיינע טריט ;

צוויי — צו פאכען זי מיט פעכער,
צוויי — איר שלייער הויבען העכער.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

צוויי — צו טראגן איר דעם שלעפ,
איינע — פלעכטן איר די צעפ.
איז נאָר ווי זי שמעלט אַכיסל
אין דעם טייך איר שיינעם פיסל, —

בלויבט זי שטיין און קען ניט גיין,
פאלט ווי ווייסער מירמלשטיין, —
ווייל אַן אומגליק האָט געטראָפֿן:
ס'איז אַ ווינטל אנגעלאָפֿן,
ניט דעם וואַסערל אַ פיר,
און דער בת-מלכה אַ ריר.
איז די בת מלכה געפאלן —
האַט די זון פאַרקערט די שטראַלן,
האַט דער טייך אין היילער שרעק
אויפגעציטערט ביז אין דעק.
הויבן אַן די דינסטן קלאָנגן,
נעמען זי אין פאלאץ טראָנגן,

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

לייגן זי אין בעט אריין,
דעקן זי אין זיידנס איין.
ליגט זי בלייך און אויסגעצויגן,
עפנט ניט די שיינע אויגן,
האלט די ליפן צוגעמאכט
און פארלאשן ווי די נאכט.
ליגט און גוסס'ט... טאקע, טאקע ?
יא, איר וואקסט אין האלז א מכה.
רופאים זיצן טאג און נאכט,
אין שפאקולן און פארטראכט;
טראכטן, קלערן, מאכן תנועות,
מישן אלערליי רפואות;
נאך קיין תרופה איז ניטא,
וועט נאך לעבן דרייצן שעה.
שפרעכער פון די אלע עקען,
מעסטן מיט א קרומן שמעקן,
גיסן ריינעס וואקס אין טעפ:
— זאל עם גיין אויף שונאים'ס קעפ.
זאל עם גיין אויף ווייטע טאלן,
זאלן מילן עם צומאלן!
נאך קיין תרופה איז ניטא.
וועט נאך לעבן דרייצן שעה.
ווי א וואלקן הילט די שטראלן, —
גרויסער טרויער איז געפאלן

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

איבער אלי-מלך'ס לאנד,
אויפן לאנד פון ראנד צו ראנד.
קראנק די בת-מלכה... א, מאקע?
יא, זי גוסס'ט פון דער מכה.
און קיין תורפה איז ניטא;
וועט נאר לעבן זיבן שעה.

גוים קלינגען אין די גלעקער,
טראגן טראנטעס אויף די פלעקער,
טראגן פולע פאנען רויך,
פרעפלען תפילות אין דער הויך.
אידן פאסטן אפ תעניתים,
זאגן תהילים, וועקן מתים,
רייסן קברים אומעטום,
און אין טרויער גייט מען אום.

און אין פאלאץ זיצט דער מלך
אלי-מלך נאר ניט פריילאך!
— גיט ער תיכה א באפעל, —
ווערט מקוים אויפן שמעל: —
— זאלן ריימער און שטאפעטן
אויף די זאטלען און קארעטן
דורך מיין לאנד פון ארט צו ארט,
לויפן אנוואגן מיין ווארט: —
— ווער עס וועט מיין מאכטער רעטן, —
יענער דארף זיין שכר ניט בעטן. —

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

גיב איך אים מיין טאכטער'ס האנט,
און דריי פערטל פון מיין לאנד!

לויפן ריימער און שטאפעמן
אויף די זאטלען און קארעמן,
דורכ'ן לאנד, פון ארט צו ארט,
זאגן אן דעם מלך'ס ווארט.

און ניט לאנג האט עס גענומען :
הויבן אן אין פאלאץ קומען
רימער, בריות, קלוגע לייט,
און מכשפים פון דער ווייט.
יעדער וויל זיין גליק געפינען,
אזא גרויס געווינס געווינען.
נאר קיין תרופה איז ניטא.
זי וועט לעבן נאר א שעה.

איז איין ריימער זיך געלאפן
און האט אונזער נאר געטראפן ;
ווי ער האט דעם נאר דערזען —
זעט ער שוין וואס יענער קען ;
איז דער ריימער פייל פון בויגן
מיטן נאר אוועקגעפלוין !
נעמט א רגע פון א שעה —
זיינען זיי אין פאלאץ דא.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און דער נאָר — אַ יונג מיט ביינער,
שמאַלטנע ווי אַ בוים אַ שיינער.

נאָר אין שמאַמעס, שטיק אויף שטיק
און פאַרכונדן מיט אַ שמריק, —

שמיט אין פאַלאַץ פאַרן מלך.
זעט ער אַז דאָ איז ניט פריילאך,

און ער זעט שוין וואָס מען וויל,
לאַזט ער זיך ניט בעטן פיל,

שמעלט זיך אין זיין לענג אַנדער,
און ער פייפט שוין זיינע לידער

ווי אַ וואונדערלאַכע פלייט,
אַלע לידער פון דער נויט.

און אין פאַלאַץ גייט אַ ציטער,
הייטערט אַלעמענס געמיטער.

לייטערט אין דער טרער אַרײַן,
ווי קיין אומגליק וואַלט ניט זיין.

ווי אַ כישוף וואַלט געקומען
און מיט פרייד אַרומגענומען.

און פון אַלעמען דער שרעק
נעמט ווי מיטן האַנט אַוועק.

און די בת-מלכה אָן לשון,
— ווי אַ שמערן אויסגעלאָשן.

אויף איר איידעלן געזיכט
מוט אַ רויטל זיך אַ ליכט,

מאַני־לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און אַ שמייכל פון די אויגן
ציטערט צאָרט ווי רעגנבויען,

ווי זי רופט צו זיך דעם נאַר ;
און איר הענטל בלייך און דאַר

קוים, קוים וואָס זי הויכט אָן רירן,
קוים, קוים מיט אַ פינגער פירן,

נאַר מען ווייס ניט וואָס זי וויל,
בלייבט זי ליגן ווידער שמיל.

און דער נאַר — אַ נאַר ווי שמענדיג, —
שטייט און בלאַזט שוין ווי אַן ענדיק,

נעמט שוין קרייען ווי אַ האַן,
רייסט זיך אויפן העכסטן צאָן.

כאַטש אין פּאַלאַץ איז ניט פּריילאָך, —
לאַכן אַלע מיטן מלך,

און מען לאַכט, אַז ניט געדאַכט,
ביז דער גאַנצער פּאַלאַץ לאַכט.

און ווען אַלע לאַכן פּריילאָך
מיט'ן מלך אלי-מלך,

איז די בת-מלכה אַליין,
ווי די זיבן זונען שיין,

פון איר הויכן בעט אַרונטער,
אירע באַקן — רוימער צונמער,

אַ געלעכטער שטיקט איר קול,
און — צולאַכט זיך מיט אַמאַל !

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און — געפלאצט האָט דאָ די מכה...
אַזא וואונדער — מאַקע, מאַקע?

אַלע האָבן צוגעזען
ווי דער וואונדער איז געשען.

און די פרייד פון אונזער מלך,
פון דעם מלך אלי-מלך.

גאַר ניטא אַזוינע רייד
צו דערציילן יענע פרייד!

ווי די זון מיט אירע שמרעלן,
אַזוי איז די פרייד געפאלן

איבער אלי-מלך'ס לאַנד,
אויפן לאַנד פון ראַנד צו ראַנד!

שפילט-זשע קלעזומער! פרייט זיך אַלע!
ווערט די כת-מלכה אַ כלה

און איר חתן איז דער נאַר,
ווייל פאַרדינט האָט ער דעם שכר!

זינגט-זשע קינדער אַלע פריילאך
פון דעם מלך אלי-מלך.

פון זיין מאַכטער מלא חן,
שענער פון דעם מלך'ס קרוין!

פון דעם נאַר וואָס האָט אַ כלה,
אַז פון שמחה מאַנצן אַלע!

און פאַר דעם און אויך דערפאַר,
זינגען מיר פון אונזער נאַר!

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

איז דער גאר א יונג מיט ביינער,
שטאלטנע ווי א בוים א שיינער;

גייט אין גאלד שוין אנגעטאן,
זיצט שוין ביי דעם מלך'ס טראָן;

לערנט זיך דאָס לאַנד צו פירן,
און צו התמ'ענען פאפירן;

ווייל זיין וואָרט און זיין באַפעל
ווערט מקוים אויפ'ן שמעל.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

שפאנט מען גאלדענע קארעטן,
טאטע-מאמע צו פארבעטן.

און — מען ברענגט דעם ארימאן
פונם שמיכל זיבן שפאן.

נאָר די נויט פאַרבלייבט אין שמיכל;
און די נויט פון גרויס פאריבל,

אָדער גאָר פון בייזער שרעק —
בייסט זיך אָפּ דעם שוואַרצן עק.

און אז טאטע-מאמע קומען, —
הויבן-אָן די קלעזמער ברומען.

און עס קומט אַרויס דער נאָר,
ניט קיין נאָר — נאָר ווי אַ האַר!

און מען גלויבט זיך ניט די אויגן —
ווי אַ וואונדער ניט געשמויגן, —

און מען קושט זיך און מען וויינט
און מיט פרייד איז מען באַלוינט.

און אז טאטע-מאמע קומען, —
הויבן אָן די קלעזמער ברומען, —

הויבט די חתונה זיך אָן;
טאטע-מאמע אויבן-אָן;

גרויסע לייט און הויכע שררות
און קבצנים פון די נאָרעס,

טרינקען, טאַנצן קעפּ אויף קעפּ
און מען לעקט פון גרויסע טעפּ.

מאני לייב -- וואונדער איבער וואונדער

און דער מלך אלי-מלך —
טאנצט א פריילאכס: הלך! הלך!
טאנצט מיט ארים און מיט רייך, —
אלע זיינען איצט מיר גלייך!

איך בין אויבן-אן געזעסן,
האב פון פולע טעפ געגעסן,
האב געטאנצט, געטרונקען וויין,
ביו אין ווייסן טאג אריין...

זינגט-זשע קינדער אלע פריילאך
פון דעם מלך אלי-מלך —

פון זיין מאכטער מלא חן,
ווי די זיבן זונען שיין!
פון דעם נאר וואס איז געווארן,
וואס א קלוגער האט פארלארן!
זינגט-זשע אלע פון דעם נאר
ווי ער ווייס ניט פון קיין צער!

אינהא לט

זייט

5	- - - - -	א מעשה וועגן זיך
15	- - - - -	וואונדער
16	- - - - -	א מארגן ליד
17	- - - - -	דער מאי
18	- - - - -	פריילינג
19	- - - - -	א זון מיט א רעגן
20	- - - - -	נאך א רעגן
21	- - - - -	א לידל
22	- - - - -	זומער
23	- - - - -	שטורעם
25	- - - - -	דער שמעטערלינג
26	- - - - -	גאט'ס בהמה'לע
27	- - - - -	אן עפל

זייט	
28	דער האַדמאָן
29	ביים ים
30	דער ים אין לכנה-שיין
31	ווייסע פליגל
32	אַן אַוונטליד
33	אין אַוונט
34	פארנאכט
35	אין קאצנלאַנד
37	פרייד
38	דער בלינדער
39	אַ וויג-ליד
40	אַ אינגל
41	גלעקלאַך
42	אַ שלימן אַרויספאַר
43	אַ מיידעלע ביים קאַמין
44	דער פעטער שנייער
45	די ווינטער נויט
46	דער פאַעט
47	דער פייגעל
48	דער פוילענצער
50	אַ דייטש מיט אַ בייטש
51	אַ ליד פון אַ מאמען

זייט	
53	א ליד פון ליין
56	בהמות
57	מיון אקער
58	א ליד פון אן ארעמען פויער
59	דער ציגיינער
61	דער עפלבוים
64	דאָס הינמל-הינד
68	צוויי אינגלאך
72	דער וואַנדערער
76	צוויי
77	א שטילע לוייה
78	די באַבע
80	ר' שלמה דער וואַסערטרעגער
83	אויפן שליטוועג
86	דער סוחר
91	זיבן אידן
97	אליהו הנביא
100	אליהו אין בית המדרש
102	אליהו דער קנעכט
106	אליהו גיט עסן די טויבן
107	דער קאַרגער
129	א ליד פון א נאַר

